Ἀριθ. 634 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 21 Φεβρουαρίου 1888

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΙΒ'

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΚΑΡΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΥΑΤΩΝ

Τὸ χωρίον τῶν Καρυῶν εὑρίσκεται, ἀκόμη καὶ σήμερον, ἐπὶ τῶν αὐτῶν θεμελίων, ἐφ' ὧν κατὰ πρῶτον ᾠκοδομήθη. Τινὲς μὲν τῶν οἰκιῶν ἀνῳκοδομήθησαν ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον· αἱ περισσότεραι ὅμως ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκεῖναι αἱ ἴδιαι, αἵτινες πρώτην φορὰν ἐκτίσθησαν. Τὴν σήμερον ἐκ περισσοῦ ὑπάρχουσιν ἐν Καρυαῖς μία Ἐκκλησία τῶν Ἑλλήνων, κειμένη εἰς τὴν δυτικὴν ἄκραν τοῦ χωρίου, καὶ μία ἄλλη τοιαύτη τῶν Λατίνων, κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν αὐτοῦ. Ἓν ἀστυνομεῖον, ἓν σχολεῖον ἀρρένων καὶ ἕτερον τοιοῦτο θηλέων, ἓν ταχυδρομεῖον μετὰ τηλεγραφείου, δύο βρύσεις, κείμεναι εἰς τὴν βόρειον ἄκραν τοῦ χωρίου, ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν καθιδρυμάτων τῶν Καρυῶν.

Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῶν Καρυῶν τὴν σήμερον ἀνέρχεται εἰς 1001 ψυχάς. Τούτων δὲ μόλις οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἕλληνες, ἢ ἐξ Ἑλλήνων καταγόμενοι· οἱ ἐπίλοιποι ἡμίσεις εἶναι Κορσικανοί. Οἱ Καρυᾶται ἐν γένει εἶναι γεωργοί. Καλλιεργοῦσι δὲ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, τὴν ἄμπελον, ἥτις παράγει ἐξαίρετον οἶνον, καὶ τὰ ἐλαιόδενδρα.

Τὸ κλῖμα τῶν Καρυῶν εἶναι ὑγιεινότατον. Τὸ χωρίον τοῦτο, κείμενον εἰς τὰ πλάγια δύο λοφίσκων, πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, τὸν μὲν χειμῶνα δέχεται ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀντανακλωμένας ἡλιακὰς ἀκτῖνας, τὸ δὲ θέρος τὴν δροσερὰν αὔραν τῆς θαλάσσης. Τούτου δ' ἕνεκεν τὸ ἑκατοντάβαθμον θερμόμετρον τὸν μὲν χειμῶνα οὐδέποτε κατέρχεται κατωτέρω τῶν 8°, τὸ δὲ θέρος οὐδέποτε ἀνέρχεται ἀνωτέρω τῶν 30° ἐν τῇ σκιᾷ. Ἔτι δὲ τὸ ἔδαφος τῶν Καρυῶν εἶναι κατωφερὲς καὶ πωρῶδες, διόπερ, εἰς διάστημα δύο τριῶν ὡρῶν, μετὰ ραγδαίαν βροχὴν δὲν μένει οὐδ' ἴχνος ὑγρασίας ἐπ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰατροῦ κ. Σ. Μεταξᾶ, τὸ χωρίον τοῦτο δύναται νὰ καταστῇ ἀξιολογώτατος σταθμὸς ἀσθενῶν, εἰς ἀνάρρωσιν διατελούντων· ὡς ἐπίσης δύναται νὰ ἦναι σωτήριον τὸ κλῖμα τοῦ χωρίου τούτου εἰς τὰς λεπτοφυεῖς καὶ ἐξησθενημένας κράσεις, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν ψυχρότητα τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς βορείοις κλίμασιν. Ἐν γένει δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει πολλὰ καὶ καλὰ φυσικὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα τότε μόνον θὰ γίνουν γνωστά, ὅταν ἡ συγκοινωνία καταστῇ εὐκολωτέρα, καὶ ὅταν ὑπάρξουν ἄνθρωποι, οἵτινες νὰ θελήσουν νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν. Ἤδη δ' ἀπὸ πολλοῦ γίνεται λόγος περὶ κατασκευῆς ἀποβάθρας καὶ λιμένος· ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν θετικὸν καὶ βέβαιον φαίνεται.

Τὸ ἔαρ τῶν Καρυῶν εἶναι ἐξόχως ὡραῖον. Ἔδαφος ὑπὸ πυκνῆς καὶ δροσερωτάτης χλόης, ἀναμίκτου ὑπὸ παντοίων ἀνθέων, κεκαλυμμένον, ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἡδέως θερμαίνουσαι καὶ ἀναζωογονοῦσαι τὴν φύσιν· κελαδήματα παντοίων πτηνῶν καὶ πλήθους καλλικελάδων ἀηδόνων· φλοῖσβος θαλάσσης, βελάσματα ἀρνίων, ἠχοι ποιμενικῶν αὐλῶν..... Ἀγνοῶ ἂν ὁ ἐπαγγελλόμενος παράδεισος θὰ περιέχῃ τι περισσότερον τούτων!

Τρεῖς πηγαὶ παρέχουσιν ὕδωρ τοῖς Καρυάταις, ἡ Μεγάλη, ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Τούτων δὲ μόνη ἡ τοῦ Ἁγίου Πέτρου παρέχει ὕδωρ κατάλληλον εἰς πόσιν. Τῶν ἄλλων πηγῶν τὰ ὕδατα εἶναι πλήρη διαφόρων ἁλάτων.

Οἱ φίλοι τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἁλιείας δύνανται ἐν Καρυαῖς νὰ ἱκανοποιήσωσι κάλλιστα τὴν ὄρεξίν των. Κατὰ δὲ τὴν σύμφωνον μαρτυρίαν τῶν κυνηγῶν, ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ κυνηγίου αἱ πέριξ πεδιάδες βρίθουσι περδίκων, λαγῶν, ὀρτυκίων, περιστερῶν, τρυγόνων κλπ. Ἡ δὲ ἁλιεία, εἴτε δι' ἀγκίστρου, εἴτε διὰ δικτύων, πάντοτε ἱκανῶς ἀνταμείβει τοὺς κόπους τοῦ ἁλιεύοντος.

Τὸ εἰς Καρυὰς δρομολόγιον εἶναι τὸ ἀκόλουθον. Συγκοινωνία μεταξὺ Αἰακκίου καὶ Καρυῶν ὑπάρχει καθ' ἑκάστην. Περὶ ἑνάτην πρωϊνὴν ὥραν ἀναχωρεῖ ἐξ Αἰακκίου ἡ ταχυδρομικὴ ἁμα-

ξα, ἡ κατευθυνομένη εἰς Βίκω, καὶ φθάνει εἰς Σαγώναν περὶ τρίτην ὥραν μ.μ. Ἐνταῦθα ἑτέρα ἅμαξα λαμβάνει τὸν ταξειδιώτην, τὸν ὁποῖον φέρει εἰς Καρυὰς περὶ πέμπτην ὥραν μ.μ. Ἡ ἐξ Αἰακκίου μέχρι Σαγώνας ὁδὸς εἶναι 37,636 μέτρων, ἡ δ' ἐκ Σαγώνας μέχρι Καρυῶν 13,794. Μεταξὺ δὲ Σαγώνας καὶ Καρυῶν, ἀνάμεσα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 38 καὶ 39 συνόρου, ὑπάρχει μικρός τις κολπίσκος, τὸν ὁποῖον οἱ Κορσικανοὶ ὀνομάζουσι *Scalo greco*. Λέγεται δ' ὅτι ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης ἀπεβιβάσθησαν οἱ πρῶτοι ἐν Κορσικῇ ἐλθόντες Ἕλληνες.

Ἰδιαίτερα ἤθη καὶ ἔθιμα παρὰ τοῖς σημερινοῖς Καρυάταις σχεδὸν δὲν ὑπάρχουσιν. Μέχρι πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, ὡς λέγεται, οἱ Ἕλληνες οὗτοι διετήρουν εἰσέτι ἔθιμά τινα τῶν προγόνων των. Οὕτω δέ, ὅταν ἀπέθνησκέ τις, τὸν ἐξήπλωνον κατὰ γῆς ἐπί τινος τάπητος εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας καὶ ἐκεῖ αἱ γυναῖκες, περὶ τὸν νεκρόν, ὀλοφυρόμεναι τὸν ἐμοιρολόγουν.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο ὑπάρχει καὶ παρὰ τοῖς Κορσικανοῖς ἀπαράλλακτα, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι πολλῶν μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς Κορσικανοῖς καὶ αἱ ἔμμισθοι μοιρολογήστριαι.

Τὸ δὲ ἑσπέρας τοῦ ἐνταφιασμοῦ, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ γείτονες τῶν πενθηφορούντων ἔφερον διάφορα ἐδέσματα εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἦτο ἐξηπλωμένος ὁ νεκρός, καὶ ἐκεῖ τρώγοντες πάντες ὁμοῦ ἐτέλουν τὴν λεγομένην *Συγχωρέαν*.

Αἱ τελεταὶ τῶν γάμων καὶ τῶν βαπτίσεων ὡσαύτως συνωδεύοντο ἄλλοτε ὑπὸ διαφόρων ἐθίμων μετενεχθέντων ἐκ Πελοποννήσου· ἀλλ' ἁπάντων τούτων ἀπωλέσθη σχεδὸν καὶ αὐτὴ ἡ μνήμη. Οὕτω, λόγου χάριν, λέγεται ὅτι μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου, ὅταν οἱ νεόνυμφοι ἐπέστρεφον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν οἰκίαν, τότε ἀντὶ νὰ καθήσωσιν ἐπὶ καθεκλῶν ἢ ἀνακλίντρων, ἐκάθηντο ἐπὶ δύο σακκίων, ἅτινα ἦσαν πλήρη σίτου, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτῶν, ἐρχόμενοι εἰς χαιρέτησίν των, ἔθετον ἕν ὁποιονδήποτε δῶρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς νύμφης.

Οἱ ἀρχαῖοι ἄποικοι Ἕλληνες ἑώρταζον τὰς μεγάλας ἑορτάς των λίαν πομπωδῶς. Τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, ἄνδρες καὶ παιδία περιήρχοντο τὰς οἰκίας, ψάλλοντες τὰ ἐπὶ τούτῳ τραγούδια, τῶν ὁποίων ἡ ἀνταμοιβὴ ἦτο ἓν κέρασμα, ἓν λουκάνικον, ἢ μερικὰ τραγήματα. Τὴν δὲ ἡμέραν τῶν μεγάλων ἑορτῶν διωργάνιζον προχείρως διαφόρους διασκεδάσεις καὶ δημοσίους χορούς.

Ἀλλ' ἰδίως μετὰ μεγάλης πομπῆς ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, τῆς ὁποίας ἴχνη διεσώθησαν μέχρι σήμερον. Τῇ Κυριακῇ, λίαν πρωΐ, μετὰ τὴν διανομὴν τῶν λαμπάδων ὁ ἱερεὺς διὰ μέσου τεμαχίου χάλυβος, πυρίτου λίθου καὶ ὕσκας ἤναπτε πυρόν, τουτέστι τὸ *Νέον φῶς*, τὸ ὁποῖον μετέδιδε τοῖς πιστοῖς διὰ τοῦ «*Δεῦτε λάβετε φῶς κτλ.*». Κατόπιν δὲ τούτων ἐξήρχετο τῆς Ἐκκλησίας ὅλος ὁ λαὸς μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ὄρθρου καὶ ἔψαλλε, κατὰ τὸ σύνηθες, τὸ «*Χριστὸς ἀνέστη κτλ.*». Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ ἱερεὺς κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὴν σημαίαν τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων, ἤρχετο πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἦσαν κλεισταί, καὶ ἔλεγεν:

— « Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης! »

Εἷς δέ τις, ὁποιοσδήποτε, κεκρυμμένος ὄπισθεν τῶν θυρῶν, ἀπεκρίνετο ὡς ἑξῆς:

— « Τίς ἐστιν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; »

Ὁ ἱερεὺς δ' εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος ἔλεγεν:

— « Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ! Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης! »

Ὁ δ' ὄπισθεν τῶν θυρῶν κεκρυμμένος ἠρώτα καὶ πάλιν:

— « Τίς ἐστιν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; »

Τότε δ' ὁ ἱερεὺς παραβιάζων τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὴν ἔλεγεν:

— « Κύριος τῶν Δυνάμεων! Αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης! »

Μετὰ δὲ τὴν μικρὰν ταύτην παράστασιν, ἤρχιζεν ἡ Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως καθὼς εἶναι διατεταγμένη εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς Ἀκολουθίας ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὸ Εὐαγγέλιον, ἵστατο ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ καταλλήλῳ τόπῳ. Ἐρχόμενοι δὲ κατὰ σειρὰν οἱ χριστιανοί, ἠσπάζοντο τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν δεξιὰν τοῦ ἱερέως, ὁ δὲ ἱερεὺς ἠσπάζετο αὐτοὺς εἰς τὸ μέτωπον. Οὕτω δὲ ὁ μὲν πρῶτος, ἀσπασθεὶς τὸ Εὐαγγέλιον, ἵστατο πλησίον τοῦ ἱερέως, ὁ δὲ δεύτερος, ἀσπασθεὶς τὸ Εὐαγγέλιον, περιεπτύσσετο κατόπιν καὶ ἠσπάζετο τὸν παρὰ τῷ ἱερεῖ ἱστάμενον καὶ ἐλάμβανε θέσιν παρ' αὐτῷ· τοῦτ' αὐτὸ ἐποίει καὶ ὁ τρίτος, λαμβάνων θέσιν παρὰ τῷ δευτέρῳ καὶ οὕτω καθεξῆς. Οὕτω δέ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εὑρίσκετο ὅλον τὸ χωρίον παρατεταγμένον ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει, ἔχον ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἱερέα του. Οἱ ἀσπασμοὶ οὗτοι βεβαίως ἐγίνοντο διὰ τοῦ *Χριστὸς ἀνέστη*. — *Ἀληθῶς ἀνέστη*. Τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην ἔπρεπε νὰ λησμονηθοῦν τὰ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν μίση. Ἐτέραν σειρὰν τοιαύτην καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου λέγεται ὅτι ἀπετέλουν καὶ αἱ γυναῖκες ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐτελεῖτο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, καὶ ἐν Ἀθήναις. [1]) Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ πυροβολισμοὶ τοῦ Πάσχα θεωροῦνται ἀκόμη καὶ σήμερον παρὰ τοῖς Ἕλλησι τούτοις ὡς πρᾶγμα ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς μεγάλης ταύτης ἑορτῆς. Τοὐναντίον δ' ἡ συνήθεια τῶν κοκκίνων αὐγῶν σχεδὸν παντελῶς ἐξέλιπεν.

Περὶ τῆς ἐνδυμασίας ἀπὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἔχει τις νὰ παρατηρήσῃ τι ἰδιαίτερον παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῆς Κορσικῆς. Γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδία εἶναι ἐνδεδυμένοι τὴν σήμερον ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Κορσικανοί. Φαίνεται ὅμως ἐπὶ πολὺν χρόνον, δηλαδὴ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, νὰ διετήρησαν τὴν ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν. Τὰ κυριώτερα μέρη τῆς ἐνδυμασίας ταύτης, καθόσον πληροφορούμεθα ἐκ τῆς ἀνωνύμου Ἱστορίας τοῦ La Ville Heurnois καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος, ἥτις εὑρίσκεται ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Αἰακκίου, ἦσαν τὰ ἑξῆς· Φέσι μεγάλο, καὶ βραδύτερον πῖλος Κορσικανικός, πλατὺ ζωνάρι ἴσως σελαχλῆκι καὶ φαρδὺ βρακί, διὰ τοὺς ἄνδρας· διὰ δὲ τὰς γυναῖκας· Κοντὸ ὑποκάμισον, φουστάνι ἁπλοῦν, ζώνη πλατεῖα ὑποβαστάζουσα τοὺς μαστούς, κοντογοῦνι, καὶ κεφαλόδεσμος ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος [2]).

Τοῦθ' ὅπερ δ' ἱκανῶς εἰσέτι σῴζεται παρὰ τοῖς σημερινοῖς Καρυάταις εἶναι ἡ ἑλληνικὴ φυσιογνωμία. Ὁ ἐπισκεφθεὶς διάφορα χωρία τῆς Κορσικῆς καὶ κατόπιν τὰς Καρυάς, εὐθὺς ὁμολογεῖ ὅτι οἱ Καρυᾶται Ἕλληνες καὶ κυρίως αἱ Ἑλληνίδες διαφέρουσι κατὰ τὴν φυὴν καὶ δέμας πολὺ τῶν ἄλλων Κορσικανῶν καὶ Κορσικανίδων. Φαίνεται δὲ ἡ ἐκ Πελοποννήσου ἐλθοῦσα γενεὰ αὕτη νὰ ἦτο φυσικῶς καλῆς καταγωγῆς. Εἰς ὑποστήριξιν δὲ τούτου μεταφέρω ἐνταῦθα τὰς ἀκολούθους μαρτυρίας ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων.

Οὕτω ὁ μὲν de Pommereul λέγει; «Les Grecs établis en Corse habitent Ajaccio, et leurs femmes qui sont d' un très-beau sang contribuent à en enbellir le séjour.» [3]).

Ἕτερος δέ τις Γάλλος συγγραφεὺς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ἐν ἰδιαιτέρᾳ του ἐπιστολῇ, λέγει περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ ἀποίκων Ἑλληνίδων ὅτι «Elles sont plus belles que les plus jolies Corses, plus vives que toutes nos Françaises ensemble.» [1])

Ὁ δὲ C. de l' Eglise de Felix, νεώτερός τις συγγγραφεύς, λέγει περὶ τῆς ἐν Καρυαῖς ἑλληνικῆς ἀποικίας τὰ ἑξῆς·

«Ne differant des nous en rien par le coustume,
Ils ont de leur pays conservé la coutume
Et la religion. Rarement un hymen
Mêle leur sang au nôtre. Aussi par d'examen
Suffit pour retrouver le type de leur race :
Chez les femmes beauté; chez les hommes audace.» [2])

Κατ' ἐμὴν δὲ παρατήρησιν, ἐκ τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ Σχολεῖόν μου μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς ἐν Καρυαῖς ἑλληνικῆς ἀποικίας αἱ μαθήτριαι ὑπῆρξαν πολὺ εὐφυέστεραι τῶν μαθητῶν. Οἱ δὲ Καρυᾶται ἐν γένει εἶναι οἰκονόμοι, νηφάλιοι καὶ φίλεργοι. Τοῦθ' ὅπερ δὲ ἰδιαιτέρως παρετήρησα παρ' αὐτοῖς εἶναι ὅτι τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ὄχι μόνον δὲν τοὺς τρομάζει, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ τοὺς προσελκύει, ὅπερ πολλάκις ἐκλέγουσι καὶ ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα. Σχεδὸν δὲ ὅλοι οἱ Καρυᾶται εἶναι καὶ εὐστοχώτατοι κυνηγοί

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ

Τὸ τηλέφωνον, εἰς ὃ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐφευρέσεώς του οὐδεὶς σχεδὸν ἐπίστευεν, ἐντὸς ὀλιγίστων ἐτῶν ἐγένετο ὄργανον χρήσεως κοινοτάτης καὶ ἐνεκλιματίσθη ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, ἐξυπηρετοῦν πολλαπλᾶς αὐτοῦ ἀνάγκας. Ἤδη πᾶσα πόλις φιλοδοξεῖ νὰ ἔχῃ τὸ τηλεφωνικὸν αὐτῆς σύμπλεγμα. Ἡ συγκοινωνία τελεῖται καὶ ἀπὸ μεγάλων ἀποστάσεων, εὐχερῶς δὲ ἤδη συγκοινωνεῖ τις διὰ τοῦ τηλεφώνου μεταξὺ Παρισίων καὶ Χάβρης ἢ μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν. Πρό τινων ἐτῶν ἦτο ἀμφίβολον ἂν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ τηλεφωνικὴ γραμμή, ἔχουσα ἔκτασιν μεγαλειτέραν τῶν 40 χιλιομέτρων. Ἡ μεταξὺ Βρυξελλῶν καὶ Ἀμβέρσης λειτουργοῦσα νῦν γραμμὴ ἔχει μῆκος 44 χιλιομέτρων. Αἱ πρῶται πόλεις, αἱ συνδεθεῖσαι τηλεγραφικῶς κατὰ τὸ 1836, ὑπῆρξαν ἡ Ἀμβέρση καὶ αἱ Βρυξέλλαι. Αὗται αἱ ἴδιαι ἦσαν καὶ αἱ δύο πρῶται πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐδοκιμάσθη ἡ τηλεφωνικὴ συνεννόησις ἐν μακρυνῇ ἀποστάσει. Ἡ ἑνοῦσα νῦν τοὺς Παρισίους μετὰ τῶν Βρυξελλῶν τηλεφωνικὴ γραμμὴ ἔχει μῆκος 320 χιλιο-

1). Βλ. G. Wheler Voyage, κλπ. ὡς ἐν τῷ τέλει τῆς *Εἰσαγωγῆς*, Τόμ. Β'., σελ. 123.

2). Παράβαλε καὶ Description de la Corse κτλ. σελ. 77.

3). Encyclopédie κτλ par Diderot κλπ. Τόμ. Α', σελ. 698.—Καὶ Hist. de l' ile de la Corse κτλ. Τομ. Α'., σελ. 122.

1) Description de la Corse κτλ. σελ. 76.

2). Souvenirs de la Corse κτλ., σελ. 67.

μέτρων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Νιουκάστελ γραμμὴ ἔχει μῆκος 450 χιλιομέτρων. Ἐν Ἀμερικῇ τὰ τηλεφωνικὰ σύρματα μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Βοστώνης ἔχουσι μῆκος 1000 χιλιομέτρων. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶνε ἡ μακροτέρα πασῶν. Ὁ λόγος φέρεται εἰς ἀπόστασιν 1,000,000 μέτρων. Ἡ Μασσαλία ἀπέχει τῶν Παρισίων μόνον 900 χιλιόμετρα. Δύνανται ἄρα νὰ συνδεθῶσι τηλεφωνικῶς αἱ δύο πόλεις. Ὅπως τὸ πρᾶγμα ἀποδειχθῇ ἐμπράκτως, ἡ διεύθυνσις τῶν γαλλικῶν τηλεγράφων ἐπενόησε τὸ ἑξῆς ἁπλοῦν πείραμα· Ἥνωσε τὴν γραμμὴν τῶν Βρυξελλῶν-Παρισίων πρὸς τὴν γραμμὴν Βρυξελλῶν-Ἀμβέρσης, πρὸς ταύτας δὲ δευτέραν γραμμὴν ἄρτι κατασκευασθεῖσαν μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν καὶ εἰς τὸ ὅλον σύμπλεγμα προσέθηκε καὶ τὴν γραμμὴν ἀπὸ Βρυξελλῶν εἰς Βερβιέ. Οὕτω ἐπετελέσθη γραμμὴ μήκους 1000 χιλιομέτρων. Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν πλήρης. Οὐδεμία ἀσάφεια ἐν τῇ μεταβιβάσει τῶν λέξεων. Εἰς τοσοῦτον μακρὰν ἀπόστασιν ἀκούεται ἡ ὁμιλία, ὡσεὶ οἱ συνομιληταὶ εὑρίσκονται εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων. Αἱ ἐργασίαι πρὸς σύνδεσιν τῶν Παρισίων καὶ τῆς Μασσαλίας ἤρχισαν ἤδη. Ὁμιλῶν τις ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σηκουάνα θὰ ἀκούεται εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Φωκαεῖς θὰ εὑρίσκονται εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Λουτεκίας. Τίς θὰ ἐπίστευε τοῦτο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν;

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Η'

Ἡ καλύβη τοῦ Ἀθιγγάνου

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Γιαννιὸς ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του. Τοιαῦται ὑποσχέσεις τηροῦνται τόσον εὐκόλως! Ὀλιγας ἡμέρας μετὰ τὴν προσκλησιν τοῦ Γυφτοκάβουρα, φέρων τὸν βαρὺν ὑλοτομικὸν πέλεκυν τοῦ ἐξαδέλφου του Χρήστου ἐπ' ὤμου, ἐπορεύετο πρὸς τὴν καλύβην τοῦ σιδηρουργοῦ, ἵνα παραγγείλῃ ὅμοιον διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φωκίωνα.

Αὐτὴ ἦτο αἰτία εἰς τὸ φανερόν· ἠρέσκετο δὲ καὶ ὁ ἴδιος νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀληθῶς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀδελφικῆς ἐντολῆς ἐπέσπευδε τόσῳ προθύμως τὸ βῆμα τὴν δείλην ἐκείνην τοῦ Μαΐου, ἀψηφῶν τὴν καυστικὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ τὸ κρυπτὸν ἐλατήριον, οὗ τὴν ὕπαρξιν οὐδ' ὑπώπτευεν ὑπὸ τὸ στέρνον αὐτοῦ ὁ ἁπλοῦς εἰκοσαετὴς ποιμήν, τὸ ἐλατήριον δι' οὗ ἐκινοῦντο οἱ πόδες αὐτοῦ, ὅπως κινοῦνται οἱ δεῖκται τοῦ ὡρολογίου, ἦτο οὐχὶ ἡ ἀδελφικὴ στοργή, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐπανίδῃ τὴν Ἀθιγγανίδα.

Εἶνε καὶ τοῦτο ἓν ἐκ τῶν ἀνεξηγήτων μυστηρίων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ αὐχμηρᾶς ἀντιπαθείας βλαστάνει οὐχὶ σπανίως τῆς περιπαθεστάτης ἀγάπης τὸ ἄνθος, ἐνῷ ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια πολλάκις ἐξατμίζεται, καθίσταται ἀδιαφορία διὰ τῆς προσεγγίσεως. Μεγάλοι ἔρωτες, μεγάλαι φιλίαι, ἤρξαντο δι' ἔχθρας ἀμοιβαίας, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ αἰσθήματος ἐγένετο οὐχὶ σπανίως ἡ παράδοξος μονομαχία, καθ' ἣν οἱ ἀντίπαλοι ἐφορμῶσι κατ' ἀλλήλων πάνοπλοι, μένεα πνέοντες, καὶ συντρίβουσι τὰς λόγχας — ἵνα ριφθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων.

Ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὸ πρὸς τὴν Ἀθιγγανίδα αἴσθημα τοῦ ποιμένος, καίπερ παρεμφερὲς δὲν εἶχεν ὅμως τοιοῦτον τύπον. Ἀνῆκεν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐξελίξεως εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐχόντων τρεῖς φάσεις· πρώτη φάσις ἦτο ἡ ἀντιπάθεια, ἤρχιζε νῦν ἡ δευτέρα, ἡ ἀγάπη· τρίτη φάσις κατὰ μοιραῖον κανόνα ὤφειλε νὰ ἐπέλθῃ τὸ μῖσος!...

Ὁ Ἀθιγγανος, καθήμενος ἐπὶ ὀγκώδους λίθου πρὸ τῆς καλύβης, ὤξυνε διὰ τῆς ρίνης πέλεκυν καινουργῆ, ὃν ἐκράτει μεταξὺ τῶν γονάτων. Ἤκουσε τὸ βῆμα τοῦ χωρικοῦ καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλήν. Ἐμειδίασε τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο τῆς εὐαρεσκείας, ὅπερ καθίστα στυγνοτέραν τὴν ζωώδη μορφὴν αὐτοῦ καὶ προσεφώνησε τὸν ἐρχόμενον·

— Καλῶς τὸν Γιαννιό! Πολλὰ χρόνια θὰ ζήσῃς, παιδί μου.

— Γιατί; ἠρώτησεν ἐκεῖνος, καὶ προσεγγίσας προσέθηκεν εἰς ἄλλον τόνον φωνῆς: ὥρα καλή!

Ὁ σιδηρουργὸς ἔτεινε τὴν χεῖρα πλήρη σκωρίας καὶ στιλπνῶν ρινισμάτων σιδήρου καὶ ἔσφιγξε τὴν τυλώδη παλάμην τοῦ ἀγρότου.

— Γιατί; νὰ γιατί: πολλὴ ὥρα ἔλεγα 'ς τὸ κορίτσι, σήμερα ἔπρεπε νὰ μᾶς ἔρθῃ ὁ Γιαννιὸς ἀπ' τῆς Γουβαις πῶχουμε καὶ τὸ 'ρημολάγι.

— Ρημολάγι: καὶ ποῦ τὸ βάρεσες, 'ς τὸ καρτέρι;

— Ἐγὼ νὰ τὸ βαρέσω· σάν πως κυνηγάω ποτέ; Τῶπιασε ἡ Ζεμφύρα ἐψὲς μέσ 'ς τὸ στάρι τοῦ Καράμπελα.

— Γειὰ 'ς τὰ ποδάρια της! εἶπεν ὁ ποιμὴν γελῶν.

Καὶ ἐκάθισε μετὰ τοῦ σιδηρουργοῦ παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ ἤναψε διὰ τῶν πυρεκβόλων τὸ σιγάρον αὐτοῦ. Ὁ Γυφτοκάβουρας ἐπανέλαβε τὸ ρίνισμα τοῦ πελέκεως, ὅπερ διέκοπτε συνεχῶς ὅπως ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν παρακαθήμενον· ἐκεῖνος δ' ὡμίλει μασσῶν τὸ σιγάρον καὶ ἐκπέμπων νέφη καπνοῦ ἐπὶ τὸ γένειον καὶ τὴν ἀσκεπῆ κόμην τοῦ Ἀθιγγάνου.

Ἦτο δὲ ἡ κόμη αὕτη, ἡ μηδέποτε λειανθεῖσα ὑπὸ κτενός, τόσῳ δασεῖα καὶ περίπλοκος, ὥστε χωρικός τις ἀστεῖος εἶπεν ἡμέραν τινὰ πρὸς ἕτερον ἀναζητοῦντα ἀπολεσθὲν ἐρίφιον:

— Μωρὲ κουμπάρε, γιὰ τήρα καλὸ κακὸ μὴν τρύπωσε 'ς τὰ μαλλιὰ τοῦ Γυφτοκάβουρα!

Ὁ Γιαννιὸς συνωμίλει μετὰ τοῦ Ἀθιγγάνου περὶ διαφόρων πραγμάτων τοῦ χωρίου, ἄνευ ὀρέξεως. Προφανῶς ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἔτυπτε διὰ τοῦ τσαρουχίου τὸ χῶμα. Δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ἐπὶ πλέον.

— Καὶ ποῦ γυρνάει ἡ Ζεμφύρα;

— Πᾷ νὰ ποτίσῃ τὴ γομάρα καὶ νὰ φέρῃ καὶ ξύλα. Μὰ τί διάτανο κάνει καὶ δὲν γυρνάει; Πάει νὰ βραδυάσῃ καὶ δὲν ἔχουμε φωτιά.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐσπόγγισεν ἐπὶ τῶν χειρίδων αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ δήξας τοὺς λιχανοὺς ἐξήνεγκε συριγμὸν ὀξύτατον, ὃν ἀπέδωκε πολλαπλοῦν ἡ ἠχώ.

— Κόπιασε νὰ ἰδῇς καὶ τὸ 'ρημάδι μας τόρα.

Καὶ ὤθησε τὴν νεότευκτον θύραν τῆς καλύβης. Ἦτο δ' ἡ καλύβη αὕτη παλαιὰ ἀχυραποθήκη τοῦ χωρικοῦ Καράμπελα, ὅστις παρέσχεν ἄνευ μισθώματος εἰς τὸν σιδηρουργὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἐνοικήσεως, ὑποχρεώσας ὅμως αὐτὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν σεσαθρωμένην στέγην, ν' ἀντικαταστήσῃ τοὺς σεσηπότας στύλους καὶ τὰ κατασκευάσῃ φύλλον τῆς θύρας. Ὁ σιδηρουργὸς ἐπετέλεσε πάντα ταῦτα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν καὶ ἐνεκατέστη ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου. Τὸ οἴκημα βεβαίως οὐδ' εὐρύχωρον ἦτο οὐδὲ θερμὸν κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ πάντοτε προτιμότερον τῆς σκιᾶς τῶν δένδρων. Καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων θὰ διεχείμαζον πατὴρ καὶ κόρη ἂν δὲν ἐτύγχανεν ἡ ἀχυραποθήκη τοῦ Καράμπελα.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ἦτο ἄξιον τῶν ἐνοικούντων· πενιχρόν, ἀκατάστατον, πλῆρες σιδηρικῶν, κοσκίνων, ρακῶν ἀνηρτημένων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ δύο μεγάλων τυμπάνων. Εἰς τὸ βάθος ἀπέναντι τῆς θύρας ἔστιλβον ἐπὶ σανίδος πήλινα μαγειρικὰ σκεύη, δεξιᾷ δὲ τῷ εἰσερχομένῳ ἐκρέμαντο ἀπὸ δοκοῦ κατὰ σειρὰν εἰς ὀξύαυλος, εἰς ἄσκαυλος, ἓν *ντέφι* καὶ διερρωγὸς κάτοπτρον, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ὁποίου ἦν ἐσφηνωμένον νωδὸν κτένιον. Τὸ ἔδαφος ἦτο κεχρισμένον, ὡς πάντες οἱ ἀγροτικοὶ οἶκοι, δι' ἀργιλλώδους γῆς κόπρῳ βοὸς μεμιγμένης, ἡ ὀροφὴ μαύρη ἐκ τοῦ καπνοῦ. Δύο σκαμνία χαμηλὰ βαναύσως εἰργασμένα καὶ μία *τάβλα*, ἤτοι ταπεινὴ τράπεζα φαγητοῦ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς χωρικοῖς, οἵτινες τρώγουσι κατὰ γῆς καθήμενοι, ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλα.

Ὁ Ἀθίγγανος παρετήρησεν ὅτι ὁ Γιαννιὸς δὲν ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ οἴκου διακοσμήσεως.

— Αἴμ, τί νὰ κάνωμε, παλληκάρι μου; εἶπε μετά τινος πικρίας. Δὲν ἔχομε ἐμεῖς τὰ χωράφια καὶ τὰ πράμματα τοῦ Καρανίκου. Ἤρθαμεν μὲ τὰ βρεμμένα μας τὰ κουρέλια κατὰ πῶς μᾶς εἴδες, χωρὶς σύνεργα, χωρὶς τίποτε. Μ' ἔψησε ἡ φωτιὰ καὶ μ' ἔφαγε τὸ σίδερο καὶ μένα καὶ τὸ ἄμοιρο τὸ κορίτσι, ὡς ποῦ νὰ σηκώσωμε 'λίγο κεφάλι Καί πάλι, νᾷνε καλὰ κ' οἱ χωριανοὶ ποῦ μᾶς βοήθησαν καὶ δουλειὰ δὲν μᾶς ἔλειψε, καλὰ τὰ φέραμε ὡς ἐδῶ καὶ τὴν γομάρα πήραμε καὶ σύνεργα καὶ ὅλο καλλιώτερα θὰ πᾶμε ἂν ἔρθουν δεξιὰ ἡ δουλειαίς.

Μόλις ἐξῆλθον πάλιν συνεννοούμενοι περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ πελέκεως, προέβαλε πέραν ἀπὸ τῆς συστοιχίας τῶν πλατάνων κινούμενός τις ὄγκος ξύλων καὶ ἡ ὄνος ὄπισθεν αὐτοῦ ἀπὸ σχοινίου συρομένη.

— Ἔλα, πάρ' τὰ ποδάρια σου κ' ἔχουμε μουσαφίρη, ἐφώνησεν ὁ Γυφτοκάβουρας.

Τὸ βαδίζον φορτίον ἀνεκινήθη καὶ διεφάνη ἡ μορφὴ τῆς Ἀθιγγανίδος κεκλιμένη ὑπὸ τὸ βάρος καὶ ὑπόδρα τὸ βλέμμα αὐτῆς διὰ τῶν κλάδων ὀλισθαῖνον.

— Ὥρα καλή, καλῶς ὥρισες, εἶπε.

Στάσα παρὰ τὴν καλύβην ἀπέρριψε μετὰ πατάγου τὰ ξύλα καὶ ἀπετίναξε τὰ μεταξὺ τῶν τριχῶν εἰσδύσαντα ξηρὰ φύλλα καὶ λέπη φλοιῶν. Ἦτο κεκμηκυῖα, κάθιδρος καὶ ἐκαθέσθη ἐπὶ ἐρριμμένου κορμοῦ δένδρου τανύουσα τὰ ἐκ τοῦ φόρτου ἀπαλλαγέντα μέλη.

Ὁ σιδηρουργὸς ἐξηκολούθει τὴν μετὰ τοῦ χωρικοῦ συνδιάλεξιν, ἰδὼν ὅμως ὅτι ἡ κόρη παρέτεινε τὴν νωχελῆ ἀκινησίαν·

— Μπᾶ, τὴν ἀκαμάτρα! ἐπιστραφεὶς εἶπε διὰ φωνῆς θωπευτικῆς μᾶλλον ἢ ὀργίλης.

Ἡ Ζεμφύρα ἀνηγέρθη μετὰ γοργότητος, ἔδεσε τὴν ὄνον καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν καλύβην· μετὰ μικρὸν δ' ἤναπτε γονυπετὴς μικρὰν πυρὰν ἐν ὑπαίθρῳ οὐχὶ μακρὰν τῆς θύρας.

Ὁ ἥλιος εἶχε πρὸ πολλοῦ δύσῃ καὶ ἡ σκιὰ τῶν βουνῶν ἔπιπτε βαρεῖα ἐπὶ τῆς καλύβης καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν χώρου. Ὁ Ἕσπερος ἐσελάγιζεν ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν πλατάνων, καὶ πέραν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἡ αὔρα τῆς ἑσπέρας ἔφερε διακεκομμένας φωνὰς ἀνθρώπων καὶ ζώων καὶ ἤχους κωδωνίσκων καὶ στεναγμοὺς φλογέρας.

Ὁ Γιαννιὸς παρηκολούθει λάθρα διὰ τοῦ βλέμματος τὴν εὐκίνητον Ἀθιγγανίδα εἰσερχομένην, ἐξερχομένην, κύπτουσαν καὶ ῥιπίζουσαν διὰ τῆς πνοῆς τὸ πῦρ, συντρίβουσαν ξυλάρια, ὀρθουμένην καὶ καθεζομένην εἰς τὸ κατώφλιον

καὶ οὐδὲ προσεῖχε πλέον εἰς τοὺς λόγους τοῦ μονοφθάλμου, λόγους ἄλλως ἥκιστα ἐνδιαφέροντας τὸν χωρικὸν καθὸ ἀφορῶντας εἰς τὰ μυστήρια τῆς σιδηρουργικῆς τέχνης.

— Τί λές; τὸ στρώνουμε; εἶπεν αἴφνης ἀλλάξας τόνον φωνῆς.

— Δὲν εἶν' ἄσχημη δουλειά, ἀπεκρίνατο ὁ Γιαννιὸς ἀφεὶς στεναγμὸν ἀνακουφίσεως· τὸ στομάχι μου βαρᾷ νταοῦλι ἀπ' τὴν πεῖνα.

Πρὸς τιμὴν αὐτοῦ λεχθήτω ὅτι αἴσθημά τι ὑψηλότερον τῆς πείνης εἵλκυε τὸν χωρικὸν καὶ ἐτυμπάνιζεν οὐχὶ ὁ στόμαχος αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ἀνυπότακτος καρδία.

Ἡ κόρη ἔστησε τὴν χαμηλὴν τράπεζαν ἐν ὑπαίθρῳ πλησίον τῆς πυρᾶς, ἥτις ἐχρησίμευεν οὐχὶ πρὸς θέρμανσιν, ἀλλὰ πρὸς φωτισμόν. Κατέθηκε πήλινον πινάκιον, ἀφ' οὗ ἀνεπέμπετο ἡ ὀρεκτικὴ ὀσμὴ τοῦ μετὰ κρομμύων κεκαρυκευμένου λαγιδέως, δύο κύπελλα ἐκ τορευτοῦ ξύλου, δύο σιδηρᾶς περόνας καὶ τεμάχιον μπομπότας. Ὁ δὲ σιδηρουργός, εἰσελθὼν εἰς τὴν καλύβην, ἐξῆλθεν αὐθωρεὶ κρατῶν ἐν τῇ ἀγκάλῃ ἀσκὸν οἰνοπληθῆ.

— Ἐδῶ τὸν ἔχουμε, εἶπε μειδιῶν ἐν μακαριότητι, καὶ ἐκαθέσθη κατὰ γῆς παρὰ τὴν τράπεζαν καλέσας τὸν χωρικὸν παρ' αὐτῷ.

Ἡ κόρη κατὰ τὰ ἐν τοῖς χωρίοις ἔθιμα δὲν ἔλαβε θέσιν· ὤφειλε νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς ἄνδρας τρώγοντας, κατόπιν δὲ θὰ ἔτρωγε μόνη παρέκει, εἰς μίαν γωνίαν, τὰ ἀπομεινάρια.

Θ'

Νυκτεριναὶ σκηναί.

Ὁ λαγιδεὺς ἀρδευόμενος δι' ἀφθόνου οἴνου μετεβιβάζετο γοργῶς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πινακίου εἰς τὰ ἄπληστα στόματα τῶν δύο δαιτυμόνων. Δὲν ἀπέμενον ἢ ὀλίγα ὀστᾶ καὶ κρύμμυα, ὅταν ὁ Ἀθίγγανος ηὐδόκησε τέλος νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τὴν κόρην.

— Πάρ' τὸ τσανάκι ἀπὸ 'δῶ καὶ τήραξε μέσ' 'ς τὸ σακκοῦλι· εἶνε ἀπ' τὰ προψὲς δύο τρεῖς σαρδέλλαις.

Ἡ Ζεμφύρα ἐξετέλεσε τὴν πατρικὴν διαταγὴν καὶ εἰσῆλθεν εἶτα εἰς τὴν καλύβην ἵνα δειπνήσῃ ἐν τῷ σκότει.

Οἱ ἄνδρες διὰ τῶν δακτύλων σχίζοντες ἔτρωγον τοὺς ἁλμυροὺς ἰχθῦς καὶ ἔπινον δαψιλῆ οἶνον, ὃν προεκάλει τὸ ἅλας. Ὁ Ἀθίγγανος δὲν ἦτο πλέον ἐν πλήρει νηφαλιότητι, ὁ ὀφθαλμὸς ἐθολοῦτο, αἱ χεῖρες ἔσφαλλον. Ἤρξατο ὑποτονθορύζων ἀθιγγανικόν τι ᾆσμα.

— Ἀρὴ Διαβολόσπιθα, εἶπε τὸ πρῶτον νῦν καλῶν τὴν κόρην διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, φέρε μου τὴν καραμούζα.

Προσῆλθεν ἡ κόρη λείχουσα τὰ χείλη καὶ κρατοῦσα τὸν ὀξύαυλον. Εἶχε καλύψῃ τὴν κεφαλὴν δι' ἐρυθροῦ μαντιλίου καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νεανίου ἐφάνη ὅσον οὐδέποτε εὔμορφος.

— Ἔλ' ἀρὴ Διαβολόσπιθα, κόρη τοῦ Σαϊτάνη, ἐφώνησεν ἀπαισίως καγχάζων ὁ σιδηρουργός, πιὲς κ' ἐσὺ ἕνα κρασί· σοῦ πρέπει γιὰ τὸ λαγὸ πῶπιασες πηλαλῶντας.

Ἡ κόρη συνεσταλμένη, δειλιῶσα, ἠρνεῖτο νὰ λάβῃ τὸ ξύλινον ποτήριον, ἀλλ' ὁ πατὴρ ὠργίσθη, θηριῶδές τι προσέλαβεν ἡ μορφὴ αὐτοῦ καὶ ἐξήμεσεν ἀθιγγανικὰς ὕβρεις. Ἡ Διαβολόσπιθα διὰ χειρὸς τρεμούσης ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ ἔπιε μέρος τοῦ περιεχομένου οἴνου, εἰς ἐπιτακτικὸν δὲ νεῦμα τοῦ πατρὸς ἐκένωσε καὶ τὸ ὑπολειφθέν.

— Ἔτσι σὲ θέλω, εἶπεν ἐκεῖνος τραυλίζων, παιδὶ τοῦ πατέρα σου. Ἔλα, κάτσε 'δῶ δίπλα!

Ἡ κόρη καὶ πάλιν ἐδίστασε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἄτοπον ταύτην πρόσκλησιν, ἀλλ' ὁ πατὴρ ἔσυρε βιαίως ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ σχεδὸν ἔρριψεν αὐτὴν κατὰ γῆς. Ἔλαβεν εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸν ὀξύαυλον καὶ ἐκόλλησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰ χείλη.

Καὶ ἂν δὲν εἶχε μεθυσθῇ ἐκ τοῦ οἴνου ὁ ταλαίπωρος χωρικός, ἀλλ' ἐμεθύετο νῦν ἐκ τῶν περιπαθῶν ἤχων τοῦ ὀξυαύλου, οἵτινες εἰσέδυον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐκ τῶν βλεμμάτων τῆς Ἀθιγγανίδος, ἅτινα κατέτρωγον τὴν μορφήν του.

Ὁ μονόφθαλμος ἔτεινε καὶ δεύτερον ποτήριον πρὸς τὴν κόρην. Καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν ἀποποιουμένη, ὑβρίζων καὶ ἀναθεματίζων ὁ πατὴρ εἰς ἀκατάληπτον γλῶσσαν, ἥρπασεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τὴν νεάνιδα καὶ διὰ τῆς βίας ἔδωκε νὰ πίῃ, χύσας μέρος τοῦ οἴνου ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς. Ὁ χωρικὸς ἔδηξε τὰ χείλη ἐξ ὀργῆς· ἂν εἶχε πίῃ ἓν ἔτι ποτήριον οἴνου, Ἴσως θὰ ἐπενέβαινε, ἴσως θὰ ἔτυπτε τὸν μέθυσον κατὰ κεφαλῆς — μόλις ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου:

— Σ' τὰ ὑστερνὰ εἶνε κόρη του· τί ἔχω νὰ ἀνακατωθῶ ξένος ἐγώ;

— Ἀρέ Γιαννιέ, εἶπεν αἴφνης ὁ Ἀθίγγανος μασσῶν τοὺς λόγους, ξεφτέρι εἶσαι 'ς τὸ χορό, μὰ εἶδες καὶ τὸ κορίτσι νὰ χορεύῃ;

Καὶ χωρὶς ν' ἀναμένῃ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ νεανίου:

— Ἄϊ, φέρ' τὸ ντέφι, ἀρὴ Διαβολόσπιθα, εἶπε πρὸς τὴν κόρην, ἐπιμένων ν' ἀποκαλῇ αὐτὴν ἐν τῇ μέθῃ διὰ τοῦ παρωνυμίου τούτου.

Ἡ κόρη δὲν ἀντέστη νῦν, αἱ δύο βίαιαι δόσεις τοῦ οἴνου εἶχον ἀρκούντως συνταράξῃ τὸ λογικὸν αὐτῆς.

Κρατοῦσα τὸ *ντέφι* ἀνὰ χεῖρας ἤρξατο πρὸς τοὺς ἤχους τοῦ ὀξυαύλου ῥυθμίζουσα βήματα καὶ κινήσεις πλήρεις ἀρρήτου χάριτος, ἀπιστεύτου εὐλυγισίας. Ἐφ' ὅσον γοργοὶ ἐπέτων ο

φθόγγοι ἀπὸ τῶν ὀπῶν τοῦ ξύλου, γοργοὶ ἔτυπτον οἱ πόδες αὐτῆς τὴν γῆν καὶ οἱ δάκτυλοι γοργοὶ ἐτυμπάνιζον τὸ τεταμένον δέρμα. Καὶ προέβαινεν καὶ ὠπισθοχώρει καὶ περιεστρέφετο μετὰ θαμβούσης ταχύτητος καὶ ἀνεκίνει περὶ αὐτὴν καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπίσω καὶ ἔρριπτεν ὑψηλὰ καὶ ἥρπαζε καὶ ἐκύλιε κατὰ γῆς καὶ ἀνελάμβανε πάλιν καὶ πάντοτε ἐν ῥυθμῷ τὸ κωδωνίζον ντέφι.

Ὅταν δὲ τοὺς σπινθηρίζοντας φθόγγους διεδέχετο παρατεταμένη, ἐξηντλημένη φωνή, ὡς λιποψυχία, ὡς τελευταῖος πρὸς τὴν ζωὴν χαιρετισμός, ἡ γόησσα ἵστατο αἴφνης καὶ ἐν τρομώδει παλμῷ φέρουσα τὸ *ντέφι* δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν, ἔκαμπτε ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸ λιγυρὸν σῶμα, τόσον ὥστε οἱ τεταμένοι βραχίονες ἤγγιζον τὴν γῆν, καὶ ἔκλινεν εἶτα πρὸς τὰ ὀπίσω, προτείνουσα τὰ στέρνα, καμμύουσα ἡδυπαθῶς τοὺς ὀφθαλμούς, διαστέλλουσα ὡς ἐν δίψῃ φιλημάτων τὰ χείλη. Καὶ οἱ βαθμηδὸν σβεννύμενοι κωδωνισμοὶ τοῦ τυμπανιδίου παρήγοντο πλέον ἐξ αὐτῆς τῆς ἡδονικῆς τοῦ σώματος φρικιάσεως.

Ὁ ποιμὴν ἐν ἐκστάσει παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος τὸ θέαμα καὶ ἀπολέσας πᾶσαν συναίσθησιν, ἔσυρεν ἀπὸ τῆς ζώνης τὸ μετάξινον βαλάντιον καὶ ἔρριψεν ἓν πρὸς ἓν τὰ ἐν αὐτῷ χαλκονομίσματα εἰς τὸν Ἀθίγγανον, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ θέσῃ ταῦτα ἐν τῷ κόλπῳ. Καθ' ὅσον δὲ παρετείνετο τῆς Μαινάδος ὁ χορὸς καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐσαλεύετο πλειότερον· ἡ μορφὴ ἠλλοιοῦτο, ἡ ἀναπνοὴ ἐξήρχετο ταχεῖα καὶ καυστική. Δὶς ἢ τρίς, ἐνῷ ἐκείνη διήρχετο ἐγγὺς καὶ ἔκλινε προκλητικῶς τὸ σῶμα, ὁ Γιαννιὸς ἔτεινε τὴν ἀγκάλην ὅπως περιλάβῃ τὴν λιγυρὰν ὀσφύν, ἀλλ' ἐξέφυγεν ἡ γόησσα, εἰρωνικῶς μειδιῶσα.

Ἐλησμόνει πλέον ὁ νεανίας καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ εὑρίσκετο καὶ τὴν ἀθλίαν πραγματικότητα ἥτις περιέβαλλεν αὐτόν. Δὲν ἦτο πρὸ τῆς ῥυπαρᾶς καλύβης τοῦ Ἀθιγγάνου, ἀλλ' ἐν μαγικῷ τινι ἄντρῳ. Ὁ αὐλητὴς δὲν ἦτο ὁ μονόφθαλμος σιδηρουργός, ἀλλὰ τερατῶδές τι μυθολογικὸν πλάσμα καὶ ἡ Ζεμφύρα, ἡ ρακένδυτος κόρη, Νεράϊδα αἰθεροπλαστος. Ἔβλεπε πρὸ ἑαυτοῦ ὁ ταλαίπωρος οὐδὲν ἄλλο ἢ σκηνήν τινα ἐκ τῶν παραμυθίων τῆς γραίας μάμμης, ὅσα καὶ ἔφηβος ἔτι ἤκουσε παρὰ τὴν ἑστίαν....

Καὶ ἠθέλησε νὰ πίῃ, νὰ πίῃ ὅπως σβέσῃ τὴν φλόγα, ἥτις ἔκαιε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ στῆθος. Εὐτυχῶς ὁ ἀσκὸς ἦτο κενός· πρὸ μικροῦ ὁ Ἀθίγγανος ἐθήλασεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὰς τελευταίας ὑπολειφθείσας σταγόνας. Ὁ χωρικὸς ἐπειράθη νὰ ἐγερθῇ, ἀλλὰ τὰ γόνατα ἔτρεμον καὶ ἔπεσε πάλιν βαρὺς κατὰ γῆς.

Ὁ Ἀθίγγανος ἐνθουσιῶν ἐκ τῶν ἤχων τοῦ ἰδίου ὀργάνου καὶ ἐκ τοῦ χοροῦ τῆς κόρης εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ κλονούμενος, σφάλλων, ταλαντευόμενος, παρηκολούθει δῆθεν τὰ βήματα τῆς χορευτρίας. Εἶχε δέ τι τὸ διαβολικὸν ἡ θέα τῶν δύο ἐκείνων ῥακενδύτων πλασμάτων, ἅτινα ἐκινοῦντο ἐν ἀνίσῳ ταχύτητι καὶ χάριτι πρὸ τῆς ἡμισβέστου πυρᾶς.

Ἀλλὰ δὲν παρετάθη τοῦτο ἐπὶ πολύ· ὁ σιδηρουργὸς προσκόψας ἐπὶ λίθου ἀπώλεσε τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ὕπτιος ἄνευ τινὸς βλάβης. Ἐν τῇ ἀνέτῳ δὲ ταύτῃ θέσει μὴ ἐννοήσας ὅτι ὁ ὀξύαυλος εἶχεν ἐκφύγῃ τοῦ στόματος ἐξηκολούθει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀνακινῶν τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν ὀπῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ φυσῶν ἀνωφελῶς εἰς τὸν ἀέρα. Μετ' ὀλίγον τὸ μάταιον φύσημα διεδέχθη ῥόγχος ὑπνώττοντος, ἀλλ' οἱ δάκτυλοι ἐκινοῦντο ἔτι μηχανικῶς ἐπὶ τοῦ ξύλου.

Ἐν τούτοις ἡ Ἀθιγγανὶς ἔπαυσε τὸν χορόν, ἔρριψε πέραν τὸ *ντέφι* καὶ ἔστη ἀκίνητος, ἀσθμαίνουσα παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης:

— Γιαννιέ, εἶπε μετὰ μικρόν, ἔλα βόηθα νὰ πᾶμε τὸν ἀφέντη μέσα νὰ 'συχάσῃ.

Ὁ χωρικὸς ἐντείνας ὅλας τὰς δυνάμεις τῶν μυώνων κατώρθωσε νὰ ἐκριζωθῇ τέλος τῆς θέσεως αὐτοῦ.

— Δός μου ἕνα κανάτι νερὸ νὰ βρέξω τὸ κεφάλι μου, εἶπε πιέζων διὰ τῆς παλάμης τὸ καῖον μέτωπον.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐπλησίασε φέρουσα τὴν λάγηνον:

— Ἔλα τὸ λοιπόν, σκύψε νὰ σοῦ δροσίσω τὴ λαῦρα τοῦ μυαλοῦ! ἐφώνησε γελῶσα.

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ κύψῃ ὁ Γιαννιὸς καὶ ἠσθάνθη κατακλυσμὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ῥάχεως αὐτοῦ.

— Διαβολοκόριτσο, ποῦ θὰ μοῦ πᾷς τόρα! Καὶ ἥρπασεν αὐτήν.

Ἀλλ' ἐκείνη ἐξέφυγε καγχάσασα καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν καλύβην. Ὁ χωρικὸς ἠκολούθησεν αὐτὴν εἰς τὸ σκότος. Ψηλαφῶν, προσκόπτων ἐπὶ τῶν σκευῶν ἤκουε τὸν εἰρωνικὸν αὐτῆς γέλωτα ἀπὸ τοῦ βάθους.

— Θὰ 'ξυπνήσῃ ὁ ἀφέντης... κάτσε φρόνιμος... τόσο σ' ἄναψε τὸ κρασί!.. θὰ τσακίσῃς τίποτα...

Ἐψιθύριζεν ἡ Ἀθιγγανὶς διακεκομμένως καὶ γελῶσα ἑκάστοτε. Ἀλλ' ὁ χωρικὸς ἦτο νῦν ἐγγὺς καὶ ἤπλωσεν ἐπ' αὐτὴν χεῖρα. Μάτην ἠθέλησε νὰ ἐκφύγῃ οὐχὶ πλέον γελῶσα, ἀλλ' ὀργίλη· ὁ χωρικὸς ἦτο εὔρωστος καὶ ἐκράτει αὐτὴν σφιγκτὰ διὰ τῆς δεξιᾶς.

Αἴφνης κρότος τις ὡς ὑποχθόνιος βροντὴ ἐκλόνησε τὴν καλύβην καὶ ὁ χωρικὸς ὠπισθοχώρησεν ἔντρομος καταλιπὼν τὴν κόρην, ἥτις εὐθὺς ἐξέφυγε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας.

Ὁ Γιαννὶς εὐθὺς συνελθὼν ἐκ τοῦ τρόμου ἐνόησε πόσον οὗτος ἦτο παράλογος· ὁ κρότος εἶχε προέλθει ἐκ τοῦ παρακειμένου μεγάλου τυμπάνου, ἐφ' οὗ τυχαίως ἢ σκοπίμως ἐκτύπησεν ἡ χεὶρ τῆς κόρης. Μένεα πνέων ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς σκοτεινῆς καλύβης.

Ὀρθία πλησίον τοῦ Ἀθιγγάνου, ὅστις ἔρρεγχε πάντοτε κατὰ γῆς, ἡ κόρη ἵστατο ἀγρία τὴν θέαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον ἐν τῷ σκιόφωτι ὡς οἱ τῆς γαλῆς, αἱ ὀρροῦς συνεσπῶντο, τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς διεστέλλοντο, καὶ συνεπτύσσοντο τὰ χείλη. Τὸ ἐρυθρὸν μαντίλιον εἶχεν ὀλισθήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, τὸ περιστήθιον σχισθὲν ἀπεκάλυπτε τὸν τράχηλον καὶ μέρος τοῦ μελάγχρου στήθους. Οὐδόλως προσέχουσα εἰς τὴν ἀταξίαν ταύτην τοῦ ἱματισμοῦ ἡ Ἀθιγγανὶς ἐκράτει διὰ τῶν δύο χειρῶν ἀπὸ τοῦ στελεοῦ βαρὺν πέλεκυν πρὸς τὴν γῆν κεκλιμένον.

— Γιαννιέ, εἶπε διὰ φωνῆς ἀποφασιστικῆς, ἢν καθίστα τρομώδη ἡ ὀργή, μεθυσμένος ἢ ξεμέθυστος μὴ ζυγώσῃς γιατί, μὰ τὰ κόκκαλα τῆς μάννας μου, σὲ χωρίζω 'σὲ δυὸ σὰν κουτσοῦρι.

Ὁ χωρικὸς προσέβλεψεν αὐτὴν μετὰ δέους ἅμα καὶ θαυμασμοῦ. Οἱ καπνοὶ τῆς μέθης διελύοντο, αἱ ὁρμαὶ τοῦ πάθους συνετρίβοντο ἐκ τῆς αἰφνιδίας ἐκείνης μεταμορφώσεως τῆς προκλητικῆς χορευτρίας.

— Κ' ἐγὼ σοῦ λέω, νὰ φιλήσω τὰ κόκκαλα τῆς μάννας μου, ἂν ἀπλώσω χέρι ἀπάνω σου.

Εἶπε τοῦτο διὰ φωνῆς σταθερᾶς καὶ πως συγκεκινημένης. Ἡ κόρη ἄνευ δισταγμοῦ ἀφῆκε τὸ φονικὸν ὅπλον καὶ ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀνέλαβε τὴν προτέραν προσήνειαν.

— Ἔλα τὸ λοιπὸν νὰ πᾶμε μέσα τὸν ἀφέντη. Τραβάει ἀπόγειο γιερό.

Ὁ Ἀθίγγανος ἀφυπνισθεὶς ἐκ τῶν φωνῶν, ἐστράφη πρὸς τὸ δεξιὸν πλευρὸν καὶ ἀνήγειρε μικρὸν τὴν κεφαλὴν χειρονομῶν καὶ ἀσυναρτήτως γρυλλίζων. Ὁ χωρικὸς ἀνήγειρεν αὐτὸν καὶ ἔσυρε πρὸς τὴν καλύβην· ἡ νεᾶνις προηγεῖτο κρατοῦσα δᾷδα. Ἀπέθηκαν αὐτὸν κοιμώμενον, παραλαλοῦντα ἐν τῇ σκοτεινῇ καλύβῃ, ἣν ἐπλήρου μᾶλλον καπνοῦ ἢ φωτὸς ἡ δᾷς τῆς Ἀθιγγανίδος.

Ὁ χωρικὸς ἐσκέφθη ὅτι ὤφειλε τέλος νὰ φύγῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀποχωρισθῇ τῆς κόρης, ὠργισμένης ἔτι ἐναντίον αὐτοῦ:

— Καληνύκτα, εἶπε διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, καὶ συμπάθα με· δὲν ἤμουν 's τὰ λογικά μου ἀπόψε. Ὅ,τι κι' ἂν σοῦκανα, περασμένα ξεχασμένα...

Ἦτο εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας· ἡ κόρη ἐφώτιζεν αὐτὸν διὰ τοῦ δαυλοῦ, διότι εἶχε σβεσθῇ ἡ πυρά. Ἀλλὰ μόλις εὑρέθη ἔξω τῆς θύρας, φωνὴ πλήρης παραπόνου ἤχησεν ὄπισθεν αὐτοῦ:

— Γιατὶ εἶμαι φτωχὴ καὶ κακομοῖρα, γιατὶ ἡ μοῖρα μ' ἔκανε τσιγγάνα καταφρονεμένη, θάρρεψες πῶς 'μπορεῖς νὰ μὲ κάνῃς ὅ,τι θές;

Καὶ ἔρριψε πέραν τὴν δᾷδα εἰς τὸ χῶμα καὶ ἤρξατο κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη.

Ἡ καρδία τοῦ χωρικοῦ ἐρραγίσθη ὡς ὕελος, ἐστράφη ἵνα τὴν παραμυθήσῃ:

— Ἐγὼ ἐσένα;... δὲν 'νοιώθεις λοιπὸν πῶς χάνομαι, πῶς λυόνω 'μπροστά σου 'σὰν λαμπάδα.

Ἀλλ' αὕτη ὤθησε βιαίως καὶ ἔκλεισε διὰ τοῦ σύρτου τὴν θύραν. Ὁ χωρικὸς ἔμεινε γονυπετὴς ἱκετεύων, ἐκδηλῶν αἰσθήματα ἀγάπης — εἰς μάτην· ἡ θύρα ἔμεινε κλειστὴ καὶ ἠκούοντο μόλις οἱ καταπνιγόμενοι λυγμοὶ τῆς κόρης.

Τέλος ὁ ὕπνος ἔκλεισε τοῦ αἰσθηματίου ἀγρότου τὰ βλέφαρα, αὐτὸς ὁ μόνος μετὰ τὸν χρόνον πρόχειρος ἰατρὸς τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν ἐρωτευμένων. Ὅτε δ' ἐξύπνησε ῥιγῶν ἐκ τοῦ ψύχους ἡ ἠὼς ἐχρύσου μόλις τὴν ὀφρὺν τοῦ βουνοῦ καὶ οἱ πετεινοὶ προσεφώνουν ἀλλήλους πέραν ἐν τῷ χωρίῳ. Ὁ χωρικὸς ἀσυνειδήτως ἠγέρθη καὶ βήματι βραδεῖ ἠκολούθησε τὴν διὰ τοῦ δάσους πρὸς τὰς Γούβας ὁδόν. Τὰ συμβάντα τῆς νυκτὸς ἀπέμενον ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ μνήμῃ αὐτοῦ ὡς μακρότατον ὄνειρον. Ἀλλὰ καθόσον ἡ πρωϊνὴ δρόσος ἔπνεε δροσερὰ ἐπὶ τὸ φλέγον μέτωπον, αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις ἀνελάμβανον τὴν προτέραν αὐτῶν λειτουργίαν καὶ ὁ χωρικὸς ἀνεπόλει εὐκρινῶς μίαν πρὸς μίαν τὰς ποικίλας σκηνὰς τῆς παρὰ τῷ Ἀθιγγάνῳ φιλοξενίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Αἱ ταπειναὶ αὗται περὶ γυναικός, περὶ συζυγικοῦ βίου καὶ συζυγικῆς τιμῆς ἰδέαι ἐξηγοῦνται μὲν γενικῶς ἐκ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν κοινωνιῶν κατὰ τοὺς ἀπομεμακρυσμένους ἐκείνους χρόνους, ἔχουσιν ὅμως — ὅσον μάλιστα ἀφορῶσιν εἰς τὰς ἐγγάμους γυναῖκας — καὶ λόγον ὅλως εἰδικόν, ὅτι δηλαδὴ αὗται ἦσαν ἀρχικῶς αἰχμάλωτοι, ὡς ἐρρήθη ἤδη ἀνωτέρω. Φαίνεται ὅτι καὶ παρ' Ἕλλησιν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ μονογαμία δὲν εἶναι ὁ πρῶτος τύπος τοῦ συνοικισμοῦ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πρὸ αὐτῆς ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν κατάστασιν ὁμοίαν κατ' οὐσίαν ἐκείνῃ, ἣν σήμερον οἱ κοινωνισταὶ λεγόμενοι ὀνειροπολοῦσι. Πρὶν ἱδρυθῶσι κράτη ἰσχυρὰ καὶ βασίλεια, ὑπῆρχον μόνον τὰ γένη, αἱ φρατρίαι καὶ αἱ φυλαί. Ἕκαστον γένος ἢ ἑκάστη φρατρία ἀπετέλει ἰδιαιτέραν κοινωνίαν ὑπὸ ἕνα πατριάρχην, ἀλλὰ κοινωνίαν ἐν τῇ ἀρχικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, διότι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς μικρᾶς ταύτης κοινωνίας πάντα ἦσαν κοινά, ἡ γῆ, τὰ κτήνη, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία. Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη, ἢ περιωρίζετο εἰς ἀσήμαντα μόνον ἀντικείμενα, πρὸ παντὸς εἰς τὰ ὅπλα. Οἰκογένειαι κατὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη, διότι οὐδεμία γυνὴ ἀνῆκεν ἀποκλειστικῶς εἰς ἕνα ἄνδρα, ἀλλὰ πᾶσαι εἰς πάντας. Οὐχ ἧττον οἱ ἄνδρες δὲν περιεφρόνουν καὶ γυναῖκας ξένων φυλῶν, ἐὰν κατὰ τὰς ἐκδρομὰς των παρουσιάζετο αὐτοῖς εὐκαιρία πρὸς ἁρπαγήν. Αὐταὶ αἱ ἁρπαγεῖσαι ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι σὺν τῷ χρόνῳ ὡς κτήσεις τῶν ἁρπάγων ἀτομικαί, ἐφ' ὧν τὰ ἄλλα τῆς φρατρίας μέλη οὐδὲν δικαίωμα εἶχον. Ἐκ τῆς ἁρπαγῆς λοιπὸν ἔσχον τὴν ἀρχήν των οἱ ἀτομικοὶ γάμοι, οὐχὶ ὅμως ἀκόμη καὶ ἡ μονογαμία, διότι ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων ἐν τῇ οἰκίᾳ του γυναῖκα τινὰ αἰχμάλωτον δὲν ἔπαυε διὰ τοῦτο νὰ ἦναι σύζυγος καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν τῆς φρατρίας ἢ τοῦ γένους του.

Πόσον διήρκεσεν ἡ κατάστασις αὕτη καὶ ποῖα στάδια διέδραμε μέχρις οὗ ὁριστικῶς ἐπικρατήσῃ ἡ μονογαμία, δὲν δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἐνταῦθα καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, κυρίως ὅμως διότι ἐλλείπουσιν αἱ μαρτυρίαι ἐντελῶς, θὰ ἤμεθα δὲ ἠναγκασμένοι μόνον ὑποθέσεις καὶ εἰκασίας ν' ἀναγράφωμεν. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ ἁρπαγὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀφετηρία τῆς μετὰ ταῦτα προόδου· αὕτη κατὰ πρῶτον συνέζευξεν ἕνα ἄνδρα μετὰ μιᾶς γυναικός, δι' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἀπέκτησεν ἴδια, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ἀνήκοντα τέκνα, αὐτὴ ἐγένετο ἡ αἰτία ν' ἀποσυντεθῶσιν αἱ κοινωνίαι τῶν γενῶν καὶ φρατριῶν εἰς *οἰκογενείας*· ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς γάμος ἐν ταῖς ἀρχικαῖς — κοινωνιστικαῖς — κοινωνίαις δὲν ὑπῆρχε, καθὼς καὶ σήμερον εὑρίσκονται λαοὶ στερούμενοι λέξεως πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἐννοίας ταύτης. Ἡ ἁρπαγὴ εἶναι ἡ μήτηρ τοῦ γάμου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ βραδύτερον συνηθίζετο οἱ γάμοι νὰ τελῶνται ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἁρπαγῆς, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ ἁρπαγή· εἶχεν ὅμως καταντήσει, ὡς φαίνεται, νὰ θεωρῆται τὸ ἓν σχεδὸν συνώνυμον τῷ ἑτέρῳ· τόσον μάλιστα ἐρριζώθη ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς πνεύμασιν ἡ ἰδέα αὕτη, ὥστε καὶ σήμερον ἀκόμη σώζονται ἔθιμα παρ' ἡμῖν ἀναμιμνήσκοντα αὐτήν.

Γνωστὸν εἶναι πόσον συχνὰ ἀπαντᾷ ἡ ἁρπαγὴ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς μύθοις, ὥστε ὀλίγα μόνον παραδείγματα ἀρκοῦσιν. Οἱ Διόσκουροι ἥρπασαν τὰς γυναῖκας των, τὰς δύο θυγατέρας τοῦ Λευκίππου, ἐκ Μεσσηνίας· τὴν ἀδελφὴν τῶν Διοσκούρων Ἑλένην ἥρπασεν ὁ Θησεύς, ὁ αὐτὸς δ' ἥρως ἥρπασε καὶ τὴν ἀμαζόνα Ἱππολύτην καὶ τὴν Ἀριάδνην, μετὰ δὲ τοῦ φίλου του Περίθου κατέβη εἰς τὸν Ἅδην, ὅπως ἁρπάσῃ τὴν βασίλισσαν αὐτοῦ, τὴν Περσεφόνην. Ὁ Ἡρακλῆς ἐπίσης εἶχεν ἁρπάσει ἢ αἰχμαλωτίσει τὰς πλείστας τῶν γυναικῶν του. Αὐτοὶ οἱ θεοί — πρὸ πάντων δ' ὁ Ζεὺς — οὐδέποτε ἀπαξιοῦσιν ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς ἐκδρομαῖς των νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὴν ἁρπαγὴν ἢ τὴν ἀπάτην. Ἄλλοι μῦθοι ἀναφέρουσιν ἀγῶνας ὠκυποδίας — τῆς ἀναγκαιοτάτης πρὸς ἁρπαγὴν ἰδιότητος — ἐν οἷς βραβεῖα εἶναι αἱ νύμφαι, μαρτυροῦσι δ' αὐτοὶ περὶ ἐθίμου, οὗ ἡ ἀρχὴ ὀφείλεται πάλιν εἰς τὴν ἁρπαγήν. Ἐκ τῶν μύθων τούτων ἕνα μόνον θ' ἀναφέρω, τὸν τῆς Ἀταλάντης, ἥτις καίπερ νέα καὶ περιζήτητος οὖσα, ἠρνεῖτο νὰ ὑπανδρευθῇ. Βιαζομένη ὅμως ὑπὸ τοῦ πατρός της ἐπενόησε τὸ ἑξῆς· ἐπειδὴ ἦτο λίαν ὠκύπους, προσεκάλει πάντα ὅστις ἤθελε παρουσιασθῇ ὡς μνηστήρ της εἰς ἅμιλλαν ἐν τῷ δρόμῳ, καὶ ἂν αὐτὴ ἐνίκα, τὸν ἐφόνευε διὰ τοῦ δόρατος, ἂν ἐνικᾶτο, ὤφειλε νὰ τὸν δεχθῇ ἄνδρα. Ἀφοῦ πολλοὶ ἐνικήθησαν οὕτω καὶ ἀπέθανον, ἦλθε καὶ ὁ Μελανίων ἔχων χρυσᾶ μῆλα, δῶρα τῆς Ἀφροδίτης, τὰ ὁποῖα ἔρριπτεν ἐν ᾧ ἔτρεχεν, ἡ δὲ Ἀταλάντη συλλέγουσα αὐτὰ ἐβράδυνε καὶ ἡττήθη. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὸν περιβάλλοντα τὸν μῦθον τοῦτον ὡραῖον ποιητικὸν πέπλον, θὰ εὕρωμεν, ὡς μοι φαίνεται, μεγάλην ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς ἔθιμον σωζόμενον παρά τινι ταταρικῷ λαῷ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ἐκεῖ ἀφοῦ ὁ μνηστὴρ λάβῃ τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς τῆς ἐκλεκτῆς του καὶ γείνωσιν αἱ ἀναγκαῖαι προετοιμασίαι, ἐξέρχεται ὅλος ὁ κόσμος πρὸ τοῦ χωρίου, ὅπου εὑρίσκονται δύο ἵπποι· ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἀναβαίνει ἡ κόρη καὶ τρέχει, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου πηδᾷ ὁ μνηστὴρ καὶ διώκει αὐτήν· ἐὰν τὴν φθάσῃ, τὴν ἐκέρδησεν, ἄλλως παραιτεῖται. Συνήθως αὐταὶ αἱ κόραι κάμνουσιν ὥστε νὰ καταληφθῶσι μετά τινα χρόνον, ἐὰν ὅμως τύχῃ ὁ μνηστὴρ νὰ ἦναι αὐταῖς ἀπεχθής, ἐλαύνουσι τὸν ἵππον τόσον ταχέως, ὥστε ἐκεῖνος ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ κατησχυμμένος εἰς τὸ χωρίον, ὅπου τὸν ὑποδέχονται μετὰ σαρκασμῶν καὶ γελώτων· βεβαιοῦσι δ' ὅτι πολλοὶ τῶν παθόντων τοῦτο ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πατρίδα των διὰ παντός. Ἡ μόνη μεταξὺ τοῦ ἐθίμου τούτου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ μύθου διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἡ Ἀταλάντη διαγωνίζεται ἢ μᾶλλον διώκει τὸν μνηστῆρα, δὲν φεύγει πρὸ αὐτοῦ. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ μῦθος θέλων νὰ ἐξάρῃ τὴν ὠκυποδίαν καὶ τὸ ἐν γένει ἀνδρικὸν τῆς ὡραίας Ἀταλάντης ἀνέστρεψε τὰ πρόσωπα. Αὐτὸς ὁ ἀγὼν ὅμως δὲν φαίνεται ἀ-

ποκύημα φαντασίας ποιητικῆς, ἀλλὰ πιθανώτατα ὑπῆρχέ ποτε ἔθιμον ἐν Ἑλλάδι οἱ μεμνηστευμένοι νὰ διαγωνίζωνται πρὸ τοῦ γάμου ἐν δρόμῳ, ἡ μὲν φεύγουσα ὁ δὲ διώκων.

Ἐκ τῶν παρ' Ὁμήρῳ περιγραφομένων ἐθίμων πάλιν τὴν ἁρπαγὴν ἀναμιμνήσει νομίζω ἡ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δᾳδων μεταφορὰ τῆς νύμφης ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ πατρός της εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ. Ἐν Ἀθήναις βραδύτερον ἠκολούθει τὴν ἅμαξαν, ἐν ᾗ ἠγεῖτο ἡ νύμφη, ἡ μήτηρ αὐτῆς κρατοῦσα καὶ αὐτὴ δᾳδας, τοῦτο δέ με ὑπενθυμίζει τὴν Δήμητραν κρατοῦσαν ἐπίσης δᾳδας καὶ περιερχομένην τὴν γῆν, ὅπως ἀνεύρῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἁρπαγεῖσαν κόρην της Περσεφόνην. Ὁ τύπος ὅμως τῶν δι' ἁρπαγῆς γάμων διεσώθη σχεδὸν ἀναλλοίωτος ἐν ταῖς δύο δωρικαῖς χώραις, τῇ Κρήτῃ καὶ τῇ Λακωνίᾳ, αἵτινες ἐν γένει ἐπὶ πλεῖστον διετήρησαν τὰ ἀρχαϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ κρητικοὶ γάμοι δὲν διέφερον οὐσιωδῶς τῶν λακωνικῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἔχομεν πληρεστέρας καὶ σαφεστέρας εἰδήσεις· ἐν Σπάρτῃ ὁ μνηστὴρ ἥρπαζε τὴν κόρην ὅπου εὕρισκεν αὐτήν, συνήθως ἐκ τοῦ μέσου τῶν φίλων της αἵτινες ὤφειλον ν' ἀντιτάξωσιν ἀντίστασίν τινα. Ἔπειτα τὴν ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν συγγενοῦς γυναικός, ἥτις τῇ ἔκοπτε τὴν κόμην καὶ τὴν ἐνέδυεν ἀνδρικά — ὅπως τὴν ἀποκρύψῃ δῆθεν ἀπὸ τῶν ἀναζητούντων αὐτήν. Ὁ νέος ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐνίοτε ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα μόνον κρυφίως καὶ μυστικῶς ἠδύνατο νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν γυναῖκά του, διότι τὴν μὲν νύκτα ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται μετὰ τῶν συντρόφων του, τὴν δὲ ἡμέραν ἦτο αἰσχρὸν νὰ τὸν ἴδωσιν εἰσερχόμενον παρ' αὐτῇ. Πρὸ τῆς ἁρπαγῆς ἐννοεῖται ὅτι ἐλάμβανε τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς τῆς κόρης, ὁ Δημάρατος ὅμως, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, προφθάσας ἥρπασε τὴν Περκαλον καὶ ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, ἂν καὶ ἦτο ἤδη ὑπεσχημένη εἰς τὸν Λεωτυχίδην καταγόμενον καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς αὐτῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς καὶ ὁ Δημάρατος. Οἱ δὲ ἄλλως αὐστηροὶ καὶ κατὰ πάντων ἐφαρμοζόμενοι νόμοι τῆς Σπάρτης δὲν φαίνεται ὅτι ἐτιμώρησαν αὐτὸν διὰ τοῦτο.

Καὶ ἐν τοῖς σημερινοῖς ἡμῶν ἐθίμοις ἀνευρίσκονται πολλὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἀρχήν, θὰ περιορισθῶμεν ὅμως εἰς ὀλίγα μόνον παραδείγματα. Πρὸ ἐτῶν ὁ Γ. Παπαγεωργίου ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (1883, ἀριθ. 339) περιγραφὴν τῆς τελετῆς τοῦ γάμου ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου, τῇ πατρίδι του. Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ εὑρίσκονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς δύο ποιημάτια :

Δόστε τὰ γαμπρὸ χρυσὸ μαντήλι
κι' ἀργυρὸ σταυρὸ νὰ πολεμήσῃ·
κάστρο βούλεται νὰ πολεμήσῃ,
κάστρο βούλεται, σ' αὐλαῖς πααίνει.
— Παλληκάρια μου κι' ἀγαπημένα,
παλληκάρια μου, βοηθήσατέ μοι,
ὡς νὰ πάνω 'γὼ καὶ νὰ γυρίσω.
Τρεῖς χωριὰ θὰ πάνω νὰ πατήσω,
κι' ἄσπρα ἂν πάρωμε, 'δικά σας θάνε,
κόρ' ἂν πάρωμε, δική μου θάναι.

Ἐν τῷ δευτέρῳ, τὸ ὁποῖον ᾄδουσιν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ, λόγος γίνεται περὶ *ἀγορᾶς*·

Τῆς νυρίτσας μας τὰδέρφια γιατί στέκουν βουρκωμένα;
γιατί στέκουν πικραμένα καὶ βαρειὰ βαλαντωμένα;
τώρ' ἡ νύφ' εἶναι 'δική μας, τώρα τὴν ἀγορασάμε.

Ἐπίσης ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (1882 ἀριθ. 350 καὶ 351) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Καμπούρογλου πραγματεία περὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν γάμων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται δ' ἐν αὐτῇ, ὅτι ἡ νύμφη ἐπὶ ὀκτὼ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας οὐδένα ἄλλον πλὴν τοῦ συζύγου της ἔβλεπε, μηδὲ τῆς μητρός της ἐξαιρουμένης· ἐγὼ ὑποθέτω, ὅτι ἀρχικῶς αὐτὴν πρὸ πάντων δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδῃ ὡς ἁρπαγεῖσα καὶ ἀποκρυπτομένη.

Ἀλλαχοῦ — καὶ τοῦτό μοι φαίνεται λίαν σημαντικόν — αἱ μητέρες τῶν νυμφῶν δὲν παρίστανται εἰς τοὺς γάμους, οὐδ' ἄλλος τις ἐκ τῶν συγγενῶν της. Οἱ φίλοι τοῦ γαμβροῦ καὶ οἱ συγγενεῖς του μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, παραλαμβάνουσιν αὐτὴν καὶ τὴν ὁδηγοῦσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, ὅπου τελεῖται ὁ γάμος. Οἱ γονεῖς αὐτῆς μένουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τρώγοντες τὸ *σφαχτόν*, ὅπερ ὁ γαμβρὸς τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου ἐφρόντισε ν' ἀποστείλῃ αὐτοῖς. Ἐν μικροῖς χωρίοις οἱ κάτοικοι τὴν ἡμέραν γάμου διαιροῦνται οὕτω εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν εὐωχεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, τὸ δ' ἐν τῇ τῆς νύμφης. Ὅταν δὲ συναντηθῶσιν μετὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ χοροῦ, οἱ πρῶτοι σκώπτουσι τοὺς ἄλλους διότι τοὺς *ἐπῆραν* τὴν νύμφην.

Ἡ ἀποχὴ αὕτη τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης ἀπὸ τελετῆς, ἥτις δι' αὐτοὺς εἶναι ἐπίσης σπουδαία ὅπως καὶ διὰ τοὺς τοῦ γαμβροῦ, εἶναι σύμβολον τοῦ χόλου αὐτῶν διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς κόρης.

Ἐν Ἠπείρῳ συνειθίζεται ἡ νύμφη νὰ κλαίῃ, νὰ ὀδύρηται καὶ ν' ἀρνῆται ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς μέλλοντας νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ συμβαίνῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἂν καὶ ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν γαμηλίων ἐθίμων δὲν ἀναφέρεται πάντοτε.

Τέλος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ πρὸ τοῦ 1812 κατάστασις ἐν Κύθνῳ, ἥτις προεκάλεσε μέτρα αὐστηρὰ τῆς δημογεροντίας τῆς νήσου καὶ τοῦ ἱεράρχου αὐτῆς. Ἐν ἐγγράφῳ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: « Διὰ τοῦ παρόντος

ἡμῶν κοινοτικοῦ γράμματος δηλοποιοῦμεν οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι κληρικοὶ καὶ προεστοὶ Χώρας τε καὶ Χωρίου, ὅτι στοχαζόμενοι τὸ ἄτοπον καὶ ἀκατάστατον ὅπου ἀκολουθεῖ εἰς τὴν πατρίδα μας, τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ὀρίζῃ τὰ παιδιά του καὶ νὰ τὰ ὑπανδρεύῃ ὅπως θέλει καὶ βούλεται... μὲ τὸ νὰ σηκόνονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τινὲς κακοποιοὶ καὶ διεστραμμένοι, οἱ ὁποῖοι... ἀποτολμοῦν αὐθαδῶς καὶ ἀσυνειδήτως ἁρπάζουν λῃστρικῶς καὶ παίρνουν τὰ κορίτσια μας. Τὸ τοιοῦτον κακὸν λοιπὸν... παντελῶς δὲν τὸ δεχόμεθα εἰς τὴν πατρίδα μας εἰς τὸ ἑξῆς, ἓν μὲν ὅτι γινόμεθα ὄνειδος τῶν πέριξ νησίων... δεύτερον δὲ ὅτι ἕνας πατὴρ ἢ μήτηρ, ὅταν ἤθελεν ἀκολουθήσει ἕνα τοιοῦτον *ἀφρόντε* εἰς τὸ παιδί του, ἀναμφιβόλως δὲν ἤθελε νὰ τὸ ὑπανδρεύσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἰδίαν κατάστασιν, ὅπου ἠμποροῦσε νὰ τὸ ὑπανδρεύσῃ προτήτερα, τοῦτο στοχαζόμενοι... ἀποφασίζομεν καὶ λέγομεν·

Κεφ. Α'. — Ὅποιος ἤθελεν τολμήσει νὰ τραβίξῃ κορίτσι παρὰ τὴν γνώμην τῶν γονέων του, νὰ τὸν κατατρέχῃ τὸ κοινόν μας μέχρι ἐσχάτης του ἀναπνοῆς... καὶ τὸ πρᾶγμά του κινητὸν καὶ ἀκίνητον νὰ γίνεται αὐθεντικόν, καὶ ὅ,τι ἤθελεν ἀκολουθήσει ἐπάνω εἰς ἐκείνην τὴν ἀκμὴν τοῦ ἀτοπήματος ἀπὸ τοῦς συγγενεῖς τοῦ κοριτσίου καὶ εἶναι καλὰ καμωμένα.

Κεφ. Β'. — Ὅποιον κορίτσι ἤθελε συμφωνήσει μὲ κανένα νέον καὶ τοῦ ἀκολουθήσει... παρὰ γνώμην τῶν γονέων καὶ θέλησιν... νὰ ἦναι ἀπόκληρον ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῶν γονέων του διὰ σωφρονισμὸν τῶν λοιπῶν κοριτσιῶν.» (Κυθηνιακὰ ὑπὸ Α. Βάλληνδα, σελ. 85.).

Αἱ δρακόντειοι διατάξεις μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ κακὸν ἐν Κύθνῳ — καὶ μόνον ἐν αὐτῇ — εἶχε κορυφωθῆ. Ἀπίθανον ὅμως μοὶ φαίνεται, ὅτι οἱ ἄλλως τόσον ἤμεροι νησιῶται ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μετεβλήθησαν εἰς ἡμιαγρίους, δὲν δύναμαι δὲ μηδ' ἔκλυσιν ἠθῶν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν νὰ παραδεχθῶ· ὑποθέτω μᾶλλον, ὅτι οἱ Κύθνιοι ἐρασταὶ κατ' οὐδὲν ἄλλο ἔπταιον ἢ ὅτι ἠκολούθησαν λίαν πιστῶς ἔθιμον πανάρχαιον μέν, μὴ συμβιβαζόμενον ὅμως πλέον μήτε μετὰ τῶν ἰδεῶν μήτε μετὰ τῶν βαλαντίων τῶν ἀγαθῶν προεστῶν Χώρας τε καὶ Χωρίου.

Πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε περὶ τῆς θέσεως τῶν τε ἐγγάμων καὶ ἀγάμων γυναικῶν ἀπέναντι τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκτεθέντα φαίνονται ἀντιφάσκοντα ὅσα περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν ἕξεων τῶν παρθένων μερῶν τινων τῆς Ἑλλάδος γινώσκομεν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν Ἀθήναις αἱ μητέρες ἐφρόντιζον νὰ διδάξωσι τὰς θυγατέρας των νὰ ὑφαίνωσι καὶ νὰ ῥάπτωσιν ἐνδύματα, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἐφήρμοζον τὸ ἐξῆς ἀξίωμα· αἱ παρθένοι νὰ βλέπωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα πράγματα, νὰ ἀκούωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα καὶ νὰ ἐρωτῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα. Ἐν Σπάρτῃ ὅμως ἡ ἀνατροφὴ ἦτο ἀλλοία. Ἐκεῖ αἱ παρθένοι ὄχι μόνον ἐγυμνάζοντο ὡς οἱ ἄνδρες, ἂν καὶ χωριστὰ ἀπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀπηγορευμένον καὶ νὰ γνωρίζωνται οἱ νέοι ἀμφοτέρων τῶν γενῶν καὶ νὰ συνομιλῶσι. Ἐν Σπάρτῃ δὲν ἦτο σπάνιον νὰ ἴδῃ τις νέον καὶ νέαν βαδίζοντας ἐν ὁδῷ τῆς πόλεως καὶ συνδιαλεγομένους. Αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες ὅμως ἔμενον καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ των, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ἑλληνίδες. Σπαρτιάτης δέ τις ἐρωτηθεὶς τὸν λόγον τοῦ φαινομένου τούτου ἀπεκρίθη ἐν τῇ ἀμιμήτῳ τῶν ἀρχαίων εἰλικρινείᾳ, ὅτι αἱ μὲν ἔγγαμοι γυναῖκες ἔχουσιν ἤδη τῶν ἄνδρα των καὶ δὲν ζητοῦσιν ἄλλον, αἱ παρθένοι ὅμως πρέπει νὰ τρέχωσι καὶ νὰ δεικνύωνται μέχρις οὗ εὕρωσι καὶ αὐταὶ τὸν ἰδικόν των. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ λόγος οὗτος δὲν ἦτο — καθὼς δὲν εἶναι καὶ σήμερον — ἀξιοκαταφρόνητος, ὁ ἀληθὴς ὅμως καὶ ἀρχικὸς λόγος εἶναι ἄλλος· ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἀνάγκη θὰ ἦτο νὰ γραφῇ ἄλλο ὁλόκληρον ἄρθρον. Ἐπὶ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἐπίσης δὲν ἦσαν περιωρισμέναι αἱ παρθένοι· ἡ κόρη τοῦ Νέστορος Πολυκάστη βοηθεῖ τὸν Τηλέμαχον ἐν τῷ λουτρῷ, ἡ δὲ Ναυσικᾶ συνδιαλέγεται ἀφελέστατα μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ὃν εὗρε γυμνὸν καὶ λιμοκτονοῦντα ἐν τῇ παραλίᾳ. Πρὶν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, εἰς ἣν αὕτη τὸν ὁδηγεῖ, τὸν παρακαλεῖ νὰ μείνῃ ὀλίγον ὀπίσω διὰ ν' ἀποφύγῃ τὰς κακὰς γλώσσας, διὰ νὰ μὴ λέγωσιν οἱ ἄνθρωποι «ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ξένος καὶ ποῦ τὸν εὗρεν ἡ Ναυσικᾶ; μήπως τὸν φέρῃ διὰ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ; καὶ δὲν ὑπῆρχον τάχα ἐνταῦθα τόσοι νέοι πλούσιοι καὶ καλῶν οἰκογενειῶν;» Ταῦτα, ἂν μή τι ἄλλο, ἦσαν ὅμως περιττὰ καὶ δὲν εἶχεν ἡ Ναυσικᾶ ἀνάγκην ν' ἀπαριθμήσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, δι' οὓς δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἀπὸ τοῦ πλησίον ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν εὑρίσκει τι ἀπρεπὲς ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ, τὰ λέγει εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὅπως θὰ τὰ ἔλεγε καὶ εἰς μίαν φίλην της. Πρὸ τοῦ Ὁμήρου δὲ ὑποθέτω ὅτι ἡ ἐλευθερία τῶν παρθένων ἦτο ἔτι μεγαλειτέρα, διότι πολλαχοῦ ἀπαντᾷ τὸ παράδοξον τοῦτο, αἱ γυναῖκες νὰ διάγωσι βίον καταδίκων, αἱ δὲ παρθένοι νὰ ἀπολαύωσιν ἐλευθερίαν σχεδὸν ἀπεριόριστον.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐλευθερία αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ λοιπὰ ἄπειρα μειονεκτήματα τῆς θέσεως τῶν γυναικῶν. Σήμερον γινώσκομεν, ὅτι δεκατρεῖς ἢ δεκατέσσαρας αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι λαοὶ ἔχοντες πολιτισμὸν ἰδιόρρυθμον μέν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἀκμάζοντα πολιτισμόν. Τὰ ὁμηρικὰ

ποιήματα ἐποιήθησαν πέντε αἰῶνας τοὐλάχιστον βραδύτερον, ὁ δὲ Σόλων ἔγραφε τοὺς νόμους του εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς τρίτης ἐποχῆς τὸ διάστημα δὲν εἶναι μικρόν, ἂν καὶ οὐδέποτε δὲ κατ' αὐτὸ ὁ πολιτισμὸς ἔσβυσεν ἐν Ἑλλάδι, ὅμως ὁ Σόλων πρῶτος, ἐν Ἀθήναις τοὐλάχιστον, ἀπηγόρευσε τὴν πώλησιν τῶν θυγατέρων καὶ ἀδελφῶν. Ἐπὶ τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς, ὡς εἴδομεν, ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ἀληθῶς δὲν ἦτο κακή, οἱ θεσμοὶ ὅμως ἦσαν κατ' αὐτῶν, τὸ δὲ αἴσθημα τῆς συζυγικῆς καὶ οἰκογενειακῆς τιμῆς ἀκόμη ἀτελῶς ἀνεπτυγμένον. Εἰς ὅσῳ ἀρχαιοτέρους δὲ χρόνους ἀνερχόμεθα, τόσῳ ἀγριώτερα εἶναι καὶ τὰ ἤθη, κατὰ συνέπειαν τόσῳ χειροτέρα καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν. Ἡ πρόοδος ὑπῆρξεν καὶ ἐν τούτῳ — ὡς ἐν πολλοῖς ἄλλοις ζητήμασιν — βραδεῖα μὲν ἀλλὰ συνεχής.

Διὰ τοῦτο ἐσφαλμένην θεωρῶ τὴν γνώμην, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἡ γυνὴ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους κατεῖχε θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀσυγκρίτως ὑψηλοτέραν ἐκείνης εἰς ἣν μετὰ ταῦτα ἐτάχθη. Τοῦτο ἐξάγουσι πρὸ πάντων ἐκ τῶν παραδειγμάτων, ἃ καὶ ἡμεῖς ἐν ἀρχῇ τῆς διατριβῆς ταύτης παραθέσαμεν, ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν μονήρη καὶ περιωρισμένον βίον, ὃν αἱ γυναῖκες ἐν Ἀθήναις διῆγον. Ἀλλὰ πρῶτον ἐπαναλαμβάνομεν ὅ,τι τοσάκις ἤδη εἴπομεν, ὅτι δηλαδὴ πρὸ τοῦ Ὁμήρου αἱ γυναῖκες δὲν ἔζων ὅπως ἡ Πηνελόπη, ἡ Ἀνδρομάχη καὶ ἡ Ἀρήτη· ἔπειτα ὑπενθυμίζομεν ὅτι πλὴν τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι Ἕλληνες. Ἐν Σπάρτῃ αἱ γυναῖκες, ἂν καὶ περιωρισμέναι ἐν τῷ οἴκῳ των, κατεῖχον θέσιν ζηλωτήν. Ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι μάλιστα ἐπεκράτει ἡ γνώμη, ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται ἐγυναικοκρατοῦντο. Ἀνάλογος δ' ἦτο ἡ θέσις τῶν γυναικῶν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Δωριεῦσιν. Ἐν Ἰωνίᾳ, ὁπόθεν ἦτο καὶ ἡ Ἀσπασία, αἱ γυναῖκες ἀπήλαυον μεγάλην ἐλευθερίαν, τὸ αὐτὸ δ' εἶναι βέβαιον καὶ περὶ τῶν Αἰολέων. Ἐν Λέσβῳ, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἤκμασεν ἡ Σαπφώ, ἐν Βοιωτίᾳ, ὁπόθεν κατήγετο ἡ Κόριννα, ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ γυναῖκες διῆγον βίον σχεδὸν δουλικόν. Ἴσως μόνον ἐν Ἀθήναις ἡ δημοκρατία καὶ ἡ ἐκ ταύτης γεννηθεῖσα μανία τοῦ ἀναμιγνύεσθαι εἰς τὴν πολιτικὴν ἀπεξένωσαν τὸν ἄνδρα ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοσοῦτον, ὥστε ὁ οἰκογενειακὸς βίος τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους νὰ ὁμοιάζῃ πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸν τῶν Ἀσιανῶν ἢ πρὸς τὸν τοῦ Ὁμήρου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐδέποτε ἐλησμόνησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας, τὸ εἰς τὴν γυναῖκα ὀφειλόμενον· περὶ τούτου ἓν μόνον παράδειγμα θ' ἀναφέρω. Παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει ὁ Στρεψιάδης μὴ δυνάμενος νὰ πληρώσῃ ὅσα εἰς διαφόρους δανειστάς του ἐχρεώστει, στέλλει τὸν υἱόν του Φειδιππίδην νὰ διδαχθῇ παρὰ τοῦ Σωκράτους τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἄδικον λόγον, δηλαδὴ πῶς νὰ παριστᾷ τὸ δίκαιον ὡς ἄδικον καὶ τἀνάπαλιν. Ὁ Φειδιππίδης ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μανθάνει ταῦτα ἄριστα, πρώτην δ' ἀπόδειξιν τῆς ἐπιστήμης του παρέχει, ὅταν ξυλοκοπῇ τὸν πατέρα του καὶ ἔπειτα τὸν ἀναγκάζῃ διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων του νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δικαίως τὸν ἔδειρεν. Ὁ Στρεψιάδης ἂν καὶ πονῶν ἀκόμη παραδέχεται ὅτι εἶναι δίκαιον ἐνίοτε τὰ τέκνα νὰ ξυλοκοπῶσιν τοὺς πατέρας των. Ὅταν ὅμως ὁ Φειδιππίδης μὴ ἀρκούμενος εἰς ταύτην τὴν νίκην καυχᾶται ὅτι δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ δείρῃ καὶ τὴν μητέρα του, τότε ὁ γέρων ἐξανίσταται καὶ χωρὶς νὰ συζητήσῃ περαιτέρω καταρᾶται τὸν διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του, μεταβαίνει δ' ἀμέσως νὰ πυρπολήσῃ τὸ φροντιστήριον τοῦ Σωκράτους. Τόσον ἀνόσιον τῷ ἐφάνη τὸ δόγμα τοῦτο.

Χ. Τσουντας

Η ΕΛΛΑΣ
ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενα φύλλα].

Βαμβακουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη εἶνε εἰσέτι ἐν σπαργάνοις· ὑπάρχουσι μολαταῦτα 18 βαμβακουργεῖα, ὧν τὰ μὲν 12 περιέχουσιν ὁμοῦ 31,036 ἀτράκτους κινουμένας δι' ἀτμοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ 6 ἑτέρας 4,264 ἀτράκτους ἐργαζομένας διὰ τοῦ ὕδατος· ὅθεν ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀτράκτων ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ εἶνε περίπου 36,000, αἵτινες δὲν νήθουσιν ἢ βάμβακα ἀποκλειστικῶς ἐντόπιον, τῶν ἀριθμῶν 4 ἕως 24.

Μέταλλα. Ἡ Ἑλλὰς περιέχει μόνον ξυλάνθρακας (lignites), λαμβάνει δὲ τοὺς ἀναγκαιοῦντας αὐτῇ γαιάνθρακας ἐξ Ἀγγλίας. Τὰ κύρια μέρη ἐξαγωγῆς ξυλανθράκων εἶνε ὁ Ὠρωπός, ἐκμεταλλευόμενος ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἑταιρίας τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, καὶ ἡ Κύμη ἐκμεταλλευομένη ὑπὸ τῆς Ἑλλ. μεταλλευτικῆς ἑταιρίας. Ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἐξάγεται ποσότης 1,500 τόννων [1]) κατ' ἔτος, ἐκ δὲ τῆς Κύμης 6,000 τόννων.

Μόλυβδος. Ἡ Ἑλλὰς παράγει 7,000 ἕως 8,000 τόννους κατ' ἔτος, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν μεταλλούχων βώλων, οἵτινες ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ ἐκβολάδες αὗται εὑρίσκονται ἐν Λαυρείῳ. Οἱ ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐξεμεταλλεύοντο τὰ μεταλλεῖα ταῦτα, ἀνασκάπτοντες ἀπέραντα βάθη, ἀφῆκαν ἐκεῖ τὰς πτωχοτάτας τῶν ἐκβολάδων καὶ σκωριῶν. Αὗται περιῆλθον τὸ πρῶτον εἰς τὴν κυριότητα ἑταιρίας γαλλοϊταλικῆς, βραδύτερον δὲ ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ ἐντοπίων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἐξαγωγὴ ἐκβολάδων ὑπερβαίνει τοὺς 45,000 ἕως 50,000 τόννους κατ' ἔτος, ὁ δὲ κερδαινόμενος μόλυβδος ὑπερβαίνει τὰς 7,000 τόννους, ἑκάστου τόννου ἐγκλείοντος 1,000 ἕως 1,700 γραμμάρια ἀργύρου.

Μάρμαρα. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἡ Ἑλλὰς παρουσίασεν ἄριστα μάρμαρα, οἷον μάρμαρα λευκὰ τοῦ Πεντελικοῦ, τῆς Ἐλευσῖνος καὶ Πάρου, ἐρυθρὰ τῆς Λακωνίας, στικτὰ τῆς Σκύρου, μέλανα τῆς Μαντινείας καὶ τοῦ ὄρους Ὑμηττοῦ, ἐκτεθέντα παρὰ τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, ἥτις ἔλαβε βραβεῖον χρυσοῦν.

Γεωλογία. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐμελετήθη εἰσέτι ἐντελῶς ὑπὸ ἐποψιν γεωλογικήν. Δὲν ἐγένετο ἕτερος χάρτης γενικός, ἀφ' ἧς ὁ Boblaye καὶ Virlet ἔγραψαν τὸν τοῦ Μωρέως καὶ τῶν Κυκλάδων (1833). Ὁ κ. Schönn ἐδημοσίευσε διαφόρους σημειώσεις περὶ τῶν ἀκτῶν κατὰ τὸ 1873. ὁ κ. Gorceix ἔγραψε κατὰ τὸ 1874 ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Κῶ καὶ ἐν μέρει τῆς Εὐβοίας· κατὰ δὲ τὸ 1876 οἱ κ. Bittner Neumayr καὶ Teller ἐξήτασαν τὴν Στερεὰν καὶ τὴν Εὔβοιαν.

Τὸ ἠπειρωτικὸν μέρος τοῦ βασιλείου εἶνε ὡς καὶ αἱ πλεῖσται τῶν νήσων ἐσχηματισμένον ἐκ βράχων σχιστωδῶν· τὰ ἐκ προσχωμάτων γινόμενα ἐδάφη εἶνε ἐκτεταμένα· ἀρχαιότατα εἶνε τὰ κρητιδώδη, ἅτινα ἀποτελοῦσι σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς Πελοποννήσου.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐκβολάδων, ἣν ἐξέθηκεν ὁ κ. Κορδέλλας, ἔδιδεν ἀρκοῦσαν ἰδέαν τοῦ μεταλλικοῦ πλούτου τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι τοῦδε ὅμως μόνον ὁ ἀργυροῦχος μόλυβδος τοῦ Λαυρείου ἀπέσπασε τὴν γενικὴν προσοχήν.

Αἱ ἠφαιστειώδεις ἐνέργειαι, αἵτινες ἤρξαντο παράγουσαι τραχίτας ἀπὸ τῆς τριτογεννοῦς ἐποχῆς, δὲν ἔπαυσαν ἔτι, αἱ δὲ νῆσοι αἵτινες πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξῆλθον τῶν κόλπων τῆς θαλάσσης ἐν Θήρᾳ εἶνε ἓν τῶν περιεργοτάτων φαινομένων. Ὁ κ. Fouqué, ὅστις ἐσπούδασεν αὐτὰς κατὰ τὸ 1867 καὶ 1875 ἐξέθηκε λίαν ἐνδιαφέρουσαν σειρὰν μικροσκοπικῶν τομῶν ἐκ τῶν βράχων τούτων.

Ἐκπαιδευτικά. Ἡ Ἑλλὰς δαπανᾷ κατ' ἔτος 1,060,000 δρ. διὰ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν, ἥτις ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ἔνθα φοιτῶσιν περίπου 2650, μαθηταί, καὶ τῶν Γυμνασίων, ἔνθα φοιτῶσιν 2,450 περίπου τοιοῦτοι. * Ἐν Ἑλλάδι ὑφίσταται σύστημα ἀγωγῆς διάφορον τῶν λοιπῶν χωρῶν. Ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσιν ἐκπαιδευτήρια, ἔνθα συνεκπαιδεύονται μαθηταὶ πάσης τάξεως, πλούσιοι καὶ πτωχοί. Ἡ παίδευσις εἶνε ἀρκούντως διαδεδομένη, χωρὶς νὰ παραμελῆται καὶ ἡ ραπτικὴ ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ διὰ τὰς γυναῖκας χρήσιμοι μορφωτικαὶ ἐργασίαι.

Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως ἐν Ἀθήναις οἰκίαι, εἶδος σχολείων βιομηχανικῶν διατηρουμένων ὑπὸ πλουσίων κυριῶν, ἔνθα πτωχὰ κοράσια ἐργάζονται καὶ ἐκμανθάνωσι παντοειδεῖς τοῦ φύλλου αὐτῶν τέχνας, οἷον τὴν ραπτικήν, ὑφαντικήν, κλπ. Ἐν Κερκύρᾳ ὡσαύτως ὑπάρχει τοιοῦτον κατάστημα.

Οὕτω τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐκτεθέντα ὡς πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶνε λίαν εὐάρεστα καὶ ἄξια ἐπαίνων.

*

Αὗται εἶνε ἐν περιλήψει αἱ περὶ Ἑλλάδος κρίσεις τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1878. Περί τινων ἀντικειμένων, οἷον περὶ τυπογραφίας, γεωγραφίας, ταπητουργίας κλπ. δὲν ἐποιήσαμεν οὐδένα λόγον, διότι αἱ κρίσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἦσαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀσήμαντοι, ὡσεὶ τὰ ἐκτεθέντα δὲν ἐκρίνοντο ἄξια σπουδαίας μνείας.

Εἴθε ἐν τῇ προσεχεῖ διεθνεῖ Ἐκθέσει μείζονος νὰ τύχῃ ἡ πατρὶς ἡμῶν ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ἵνα στερεωθῇ οὕτως ἡ ἀγαθὴ ἰδέα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς μικρὰ μὲν ἀείποτε καὶ ὀλιγάνθρωπος ὑπῆρξε, μεγάλην ὅμως ἔσχε καὶ θέλει ἔχει ἀείποτε ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολήν.

Ηλιας Λιακοπουλος.

Νέα ἐκδρομὴ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΟΝ

Νέα ἐκδρομὴ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον παρασκευάζεται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ρόγερς.

Ὁ τολμηρὸς ἐξερευνητὴς φρονεῖ ὅτι πᾶσα προσπάθεια διὰ πλοίου εἶνε ματαία· θὰ φθάσῃ τοῦτο μέχρις ὡρισμένου σημείου καὶ ἐκεῖ θὰ ἀναγκασθῇ νὰ σταματήσῃ ἐσφηνωμένον ἐν τοῖς πάγοις ἢ θὰ διαρραγῇ ὡς ἡ Jeannette καὶ τόσα ἄλλα ἀτυχῆ σκάφη.

---

[1]) Γνωστὸν ὅτι ὁ τόννος ἰσοδυναμεῖ πρὸς 2,220 λίτρας.

* Προφανῶς οἱ ἀριθμοὶ εἶνε ἐσφαλμένοι. Σήμερον κατ' ἀκριβῆ ἀπογραφὴν οἱ μαθηταὶ τῶν μὲν ἑλληνικῶν σχολείων ὑπερβαίνουσι τὰς 12,000, οἱ δὲ τῶν γυμνασίων ἦσαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἀκριβῶς 4,714.

Τὸ σχέδιον αὐτοῦ λοιπὸν ἔχει ὡς ἑξῆς ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν συντρόφων, εἰθισμένων ὅπως αὐτὸς εἰς τὰς ἀρκτικὰς ἐκδρομάς, θέλει ἀναχωρήσῃ διὰ πλοίου ἐκ τῶν πρὸς ἁλιείαν τῶν φαλαινῶν ναυπηγουμένων. Διὰ τοῦ πλοίου τούτου θέλει προχωρήσῃ ὅσον δυνηθῇ ἀρκτικώτερον πέραν τῆς 78ης μ. πλάτους, ἐκεῖ δὲ οἱ ὁδοιπόροι θ' ἀποβιβασθῶσι παρά τινι φυλῇ Ἐσκιμώων, μέσῳ τῶν ὁποίων θὰ ἐγκατασταθῶσιν.

Ἐκ τῆς συναντήσεως τοιαύτης τινὸς φυλῆς ἐξήρτηται ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκδρομῆς. Ὁ ὑποπλοίαρχος Ρόγερς ἐλπίζει ὅτι θὰ πείσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς ταύτης νὰ ἐκδράμῃ πρὸς ἄρκτον. Ἡ συνοδία ὅλη θὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἁλιείας, προβαίνουσα κατὰ μῆκος τῆς ἀμερικανικῆς ἀκτῆς.

Μετὰ πορείαν ἑνὸς ἔτους ὑπολογίζει ὅτι θέλουσιν οὕτω ἀφιχθῆ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Ἑνώσεως. Ἐκεῖ δ' ἡ συνοδία θὰ διαιρεθῇ.

Ἄνδρες τινὲς ἐκ τῶν ῥωμαλεωτάτων θὰ ἐπιβῶσι δύο ἑλκήθρων, παραλαμβάνοντες ὡς πλείστας προμηθείας, καὶ ἐν μέσῳ χειμῶνι θὰ τραπῶσι κατ' εὐθεῖαν πρὸς Βορρᾶν. Ἐλπὶς πρὸς εὕρεσιν νέας τροφῆς ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ τοῦ σημείου ἐκείνου δὲν ὑπάρχει, πρέπει λοιπὸν νὰ βασισθῶσιν εἰς ὅσα τρόφιμα θὰ παραλάβωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῆς πεπηγυίας χιόνος ὡς τάχιστα καὶ ἐφ' ὅσον δύνανται οἱ ἰσχυροὶ κύνες οἵτινες θὰ σύρωσι τὰ ἔλκηθρα, θὰ σταματήσωσι μόνον ὅταν καταναλώσωσι τὰ ἡμίση τῶν τροφίμων, καὶ θὰ στραφῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἀλλὰ τότε αὐτὸς ὁ ὑπολοχαγὸς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς ἐπιβαίνων ἐλαφροτάτου ἑλκήθρου καὶ ἀκολουθούμενος ὑφ' ἑνὸς μόνου συντρόφου, θ' ἀπέλθῃ μόνος ἀκολουθῶν τὴν πρὸς βορρᾶν πορείαν ἐπὶ δύο, τρεῖς ἡμέρας, ὅσον δυνηθῇ.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐλπίζει ὅτι ἂν δὲν πατήσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ βορείου Πόλου, ἀλλὰ βεβαίως θὰ φθάσῃ εἰς μέρος ὅπου δὲν ἔρθασεν οὐδεὶς τῶν προγενεστέρων ἐξερευνητῶν.

Εὐνόητον εἶνε πόσον ἐπίπονον καὶ ριψοκίνδυνον ἔσται τὸ μεγαλεπήβολον τοῦτο σχέδιον ἐν τῇ ἐκτελέσει καὶ ὁποίαν δύναμιν θελήσεως καὶ δύναμιν ἐνεργείας προϋποτίθησιν.

Ἔχουσι νὰ ὑποστῶσιν ἐκεῖ ψῦχος 60-70 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ ταύτῃ ὁ οἶνος καθίσταται σῶμα στερεόν, μόνον δ' ἀντέχει τὸ ἰσχυρότατον οἰνόπνευμα. Ὁ ὑδράργυρος πήγνυται εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε δύναται νὰ σφυρηλατηθῇ ὡς ὁ σίδηρος. Πᾶσα ἐπαφὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος πρὸς μέταλλα, ἅτινα ὡς γνωστὸν εἶνε καλοὶ ἀγωγοὶ τῆς θερμότητος, πᾶσα τοιαύτη ἐπαφὴ καίει τὸ δέρμα ὡς πεπυρακτωμένος σίδηρος. Οὐδὲν ἐργαλεῖον ἢ σκεῦος δύναται νὰ ἐγγίσῃ τις ἂν δὲν ἔχῃ τὰς χεῖρας κεκαλυμμένας διὰ δερματίνων παχυτάτων χειρίδων.

Παράδοξον φαινόμενον ἐκεῖ εἶνε καὶ τὸ τῆς ἀναπνοῆς. Ἄνθρωπος ἱστάμενος καθίσταται μετὰ μικρὸν ἀφανὴς περιβαλλόμενος ὑπὸ νέφους, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ οἱ ἐκ τῶν ἰδίων πνευμόνων ἐκπεμπόμενοι θερμοὶ ἀτμοί, συμπυκνούμενοι περὶ αὐτόν. Βαδίζων δ' ὁ ἄνθρωπος καταλείπει ὄπισθεν αὐτοῦ ταινίαν ἀτμοῦ, ὡς μηχανὴ σιδηροδρόμου.

ΙΣΛΑΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἀποσταλὲν ἡμῖν ἐξ Ἰσλανδίας βιβλιάριον φέρον τὸν τίτλον IDUNN. Μὴ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωμεν οὐδὲ τὸν τίτλον ἔτι οὐδὲ τὸ εἶδος τοῦ τεύχους, ὅπερ ἐκ τῆς ἀριθμήσεως τῶν σελίδων ἐφαίνετο φυλλάδιον περιοδικοῦ συγγράμματος, ἀπετάθημεν πρὸς σοφὸν ἀλλοδαπόν, ὅστις ἔσχε τὴν προθυμίαν ν' ἀνεκοινώσῃ ἡμῖν τὰ ἑξῆς σχετικά:

«IDUNN εἶνε ἡ σύζυγος τοῦ θεοῦ τῆς ποιήσεως, παρ' Ἰσλανδοῖς καλουμένου Bragis, ἀναλόγου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα τῶν Ἑλλήνων· ἄρα IDUNN εἶνε εἶδος Μούσης.

Τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον βιβλιάριον ἀποτελεῖ τὸ 7ον τεῦχος τοῦ 5ου τόμου συλλογῆς διηγημάτων πρὸς ψυχαγωγίαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ. Τρεῖς ἄνδρες λόγιοι συνεργάζονται εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος εἶνε ἰδίᾳ μεταφραστὴς φιλολογικῶν ἔργων, ὁ δεύτερος διακεκριμένος γλωσσολόγος, ὁ τρίτος δὲ συγγραφεὺς καὶ ποιητής.

Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔχει ἐκδόσει τόμον ποιημάτων, ὧν τινα εἶνε ἀληθῆ καλλιτεχνήματα. Καὶ ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τεύχει περιέχεται ἓν ποίημα αὐτοῦ κατὰ μετάφρασιν, ἀρχικῶς δ' ἑλληνικόν. Τοῦτο δ' εἶνε τὸ *Ποτάμι* τοῦ κ. Γ. Δροσίνη. Ἡ ἰσλανδικὴ μετάφρασις εἶνε ἀπαράμιλλος.

Οἱ Ἰσλανδοὶ εἶνε φιλοπονώτατοι. Προσδεύουσι δὲ ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἐν τῇ λησμονημένῃ πολιτικῇ πατρίδι των, ἐνδελεχῶς ἐργαζόμενοι. Αἱ φιλολογικαὶ σπουδαὶ παρ' αὐτοῖς δὲν ὑστεροῦσι τόσον ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, κρίνων αὐτοὺς λαὸν ἁπλῶς ἐργατικὸν καὶ ἀμαθῆ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσλανδίας Reykjavik, καίπερ μὴ οὖσα μείζων χωρίου, κέκτηται ὅμως σχολὴν φιλολογικήν, ἐν ᾗ ἐκ τῶν γλωσσῶν ὑποχρεωτικῶς διδάσκονται· ἀρχαία ἰσλανδική, ἡ σύγχρονος ἰσλανδική, ἡ δανική, ἡ γερμανική, ἡ ἀγγλική, ἡ γαλλική, ἡ λατινικὴ καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνική! — Αἱ ἐξετάσεις τῆς σχολῆς ταύτης εἶνε αὐστηρόταται καὶ τὰ προγράμματα κατὰ τὸν πλοῦτον ἰσοδύναμα πρὸς τὰ τῶν γερμανικῶν γυμνασίων.

Ὁ μεταφράσας τὸ *Ποτάμι* κ. Thorsteinsson ἔχει μεταφράσει καὶ ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Ρήγα Φερραίου. Ἐξ ἄλλων δὲ γλωσσῶν ἔχει μεταφράσῃ δράματα τοῦ Σαιξπείρου καὶ τι δρᾶμα ἐκ τῆς σανσκριτικῆς! Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐπῶν ἔχει μεταφρασθῇ ἰσλανδιστὶ ὑπὸ Egilssouar ἡ Ἰλιὰς τοῦ Ὁμήρου.

Ἡ φιλολογία τοῦ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ πολικῇ χώρᾳ ζῶντος λαοῦ τούτου εἶνε ἔτι πενιχρά, καὶ ὅμως δὲν ἐλλείπουσιν οὔτε αἱ ἐφημερίδες, οὔτε τὰ βιβλία, τὰ κύριον σκοπὸν ἔχοντα τὴν φιλολογικὴν μόρφωσιν τῶν πολλῶν.

Εἰς τοὺς Ἰσλανδοὺς πάντας εἶνε γνωστοὶ οἱ πανάρχαιοι μῦθοι τῶν προπατόρων των ἐν τῇ ἀρχικῇ γλώσσῃ καὶ θεωροῦνται ἱεροί. Αὐτὸς ὁ πτωχότατος χωρικὸς οἰκονομεῖ τὸ ἀργύριόν του, ὅπως ἀγοράσῃ τοὺς 12 τόμους τοὺς περιέχοντας τῆς μυθολογίας τὰ κυριώτατα. Ὅθεν τὰ βιβλία ταῦτα ἀνευρίσκει τις καὶ ἐν τῇ πενιχροτάτῃ καλύβῃ.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔχει καὶ ὁ ἰσλανδικὸς λαὸς προσόντα, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ μιμηθῶσι λαοὶ ἄλλοι μᾶλλον πεπολιτισμένοι καὶ ἧττον μεμονωμένοι ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν θέσεως.

Β**

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ οὐδὲν πράττοντες νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἱκανοὺς πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν.

—

Ἀπαιτεῖται πολὺ φιλοσοφικὸν πνεῦμα, ἵνα παρατηρήσῃ τις ἅπαξ ὅ,τι καθ' ἡμέραν βλέπει.

—

Ἡ εὐτυχία δὲν εἶνε διὰ τὴν γυναῖκα ἰδέα ἀφῃρημένη· παρίσταται αὐτῇ πάντοτε ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ φιλτάτης μορφῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἶνε γνωστὸν πόσον οἱ κάτοικοι τῆς Μέσης Ἀφρικῆς ἀσμενίζουσιν ἑξαιρέτως εἰς τὴν τροφὴν τῶν λευκῶν μυρμήκων καὶ ἄλλων ἀκόμη ἐντόμων, τὰ διὰ τῶν ὁποίων παρασκευαζόμενα ὄψα κατέχουσιν ἐπίζηλον θέσιν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Πολλοὶ περιηγηταὶ ἀναφέροντες τὸ γεγονὸς, προσθέτουσιν ὅτι τὰ ἐδέσματα ταῦτα δὲν εἶνε οὐδόλως ἄνοστα, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ· ἰθαγενεῖς τινες οὕτω τεχνηέντως παρασκευάζουσι ταῦτα, ὥστε καὶ ἅπαξ τις τρώγων ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ τὸ ἡδὺ καὶ νόστιμον τῆς γεύσεως. Τὸ ἔθιμον τοῦτο, ὅπερ μέχρι τοῦδε εἶχε παρατηρηθῆ μόνον ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀφρικῆς, ὑφίσταται καὶ εἰς ἄλλας τροπικὰς χώρας. Περιηγητής, ἐσχάτως περιηγηθεὶς τὸ ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος, γράφει ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς λίχνοι τοὺς λευκοὺς μύρμηκας θεωροῦσιν ὡς ἔδεσμα ἐκλεκτότατον. Τὰ ἔντομα ταῦτα εἶνε πτερωτά, τὴν νύκτα δὲ βλέπει τις αὐτὰ κατὰ σμήνη περιιπτάμενα πέριξ τοῦ φωτός. Πρὸς σύλληψίν των τοποθετεῖται κάτωθεν τοῦ λύχνου ποτήριον πλῆρες ὕδατος, ἑλκυόμενα δ' ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἀντανακλάσεως τοῦ φωτὸς ἐμπίπτουσι καὶ συλλαμβάνονται τὰ ἔντομα. Ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τροφὴ ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτῶν αἱ πτέρυγες καὶ ψήνονται ἢ ἀναμιγνύονται μετ' ἀλεύρου, παρασκευαζομένου οὕτως εἴδους τινὸς γλυκίσματος, ὅπερ ἔχει τὴν γεῦσιν τοῦ ἀμυγδάλου. Ἐκτὸς τῶν μυρμήκων οἱ ἰθαγενεῖς δὲν φείδονται καὶ τῶν μελισσῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων. Μέλισσα ὠπτημένη ἐντὸς φύλλου μετ' ὀλίγου μέλιτος θεωρεῖται λίχνευμα ἐξαιρέτως λεπτόν. Τὰ μεγάλα ἔντομα ὀπτοῦνται ἁπλῶς καὶ παρατίθενται μετ' ὀρύζης.

Καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπινοεῖται καὶ νέα χρῆσις τοῦ τηλεφώνου. Ἤδη προκειται νὰ συγκοινωνῶσι δι' αὐτοῦ πρὸς τὰς πόλεις καὶ αὐτὰ τὰ ἔξωθεν καὶ μακρὰν τοῦ λιμένος εὑρισκόμενα πλοῖα. Ἡ ἰδέα τῆς τοιαύτης χρησιμοποιήσεως τοῦ τηλεφώνου προῆλθεν ἐκ τούτου· Τὰ εἰς Ἄβρην καταπλέοντα μεγάλα πλοῖα, ὅπως εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν λιμένα, εἶνε ἠναγκασμένα νὰ ἀναμένωσι τὴν παλίρροιαν, πολλάκις δ' ἐπὶ πολλὰς ὥρας μένουσιν μακρὰν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἐνῷ ἴσως οἱ ἐπιβαίνοντες αὐτοῦ ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ συγκοινωνήσωσι πρὸς τὰ ἐκτός. Ἕνεκα τούτου, ἡ ὑπερωκεάνειος ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία ἐσκέφθη νὰ καταδύσῃ εἰς ὡρισμένον μέρος τηλεφωνικὸν σημαντῆρα, σχήματος κυλινδροκωνικοῦ, ὅστις δι' ὑποβρυχίου καλωδίου θέλει συνδεθῇ πρὸς τὸν κεντρικὸν τηλεφωνικὸν σταθμὸν τῆς Ἄβρης, τὸν συγκοινωνοῦντα ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς Παρισίους. Τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια ἔχουσι πάντα τηλεφωνικὴν συσκευήν, δι' ἧς ὁ πλοίαρχος συγκοινωνεῖ ἀπὸ τῆς γεφύρας πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ πλοίου· ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ συνδεθῇ αὕτη, ὑπὸ λέμβου ἐκπεμπομένης ἐκ τοῦ πλοίου, πρὸς τὸν σημαντῆρα διὰ τηλεφωνικοῦ σύρματος καὶ ἰδοὺ τὸ πλοῖον τιθέμενον εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν πρὸς τὴν Ἄβρην πρῶτον, εἶτα δὲ πρὸς τοὺς Παρισίους καὶ τὰς Βρυξέλλας! Εὑρισκόμενός τις τέσσαρα μίλια μακρὰν τοῦ ἐν τῇ Μάγχῃ γαλλικοῦ λιμένος, ἐν ἀνοικτῷ πελάγει θὰ δύναται νὰ συνομιλῇ ἀκωλύτως πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς φίλους του ἐν Παρισίοις ἢ ἐν Βρυξέλλαις!

Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1836 πρὸς τὰ 37 ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβῖκος ἔφερε καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῶν ὤμων ὀρφνὸν μανδύαν, φθάνοντα μέχρι τῶν ἀστραγάλων. Ἕνεκα τούτου οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, ἂν δὲν εἶχεν ἰδῇ αὐτὸν πρότερον μὲ τὸ ἔνδυμα τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ ὁ βασιλεὺς βαδίζων μετὰ μεσημβρίαν ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ τοῦ Μονάχου εὗρεν καθήμενον ἐπὶ θρανίου μαθητήν τινα τοῦ γυμνασίου καὶ ἐπαναλαμβάνοντα τὸ μάθημά του, ἐνῷ τὸ ψῦχος εἶχε φθάσει εἰς 12 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν. Ὁ Λουδοβῖκος τὸν ἐπλησίασε καὶ ἐκ συμπαθείας τὸν ἠρώτησε διάφορα πράγματα, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καὶ διατὶ δὲν μελετᾷ εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ μαθητὴς τοῦ γυμνασίου μὴ ἀναγνωρίσας τὸν βασιλέα ἀπήντησεν εἰλικρινῶς ὅτι εἶνε πτωχὸς καὶ ὅτι μὲ τοιοῦτον ψῦχος ἔξω εἶνε περισσοτέρα ζέστη παρὰ εἰς τὸ δωμάτιόν του.

— Καὶ διατί τότε ἀφοῦ ἔχεις ἀνάγκην, δὲν ζητᾷς βοήθειαν ἀπὸ τὸν βασιλέα; ἠρώτησεν ὁ Λουδοβῖκος.

— Ἀπ' αὐτὸν τὸν σφιχτοχέρη; ἀπήντησεν ὁ μαθητής, κρῖμα 'στὸ χαρτὶ ποῦ θὰ τοῦ γράψω.

Ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν εἶτα τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀπῆλθεν γελῶν.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ὁ μαθητὴς ἐκάθητο ἐν τῷ δωματίῳ του τρώγων, ὅτε εἰσέρχεται χωρικὸς φέρων ἐπιστολὴν καὶ ἐρωτῶν ποῦ νὰ ἀδειάσῃ τὸ κάρρον μὲ τὰ ξύλα. Ὁ μαθητὴς ἐδίσταζε νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστολὴν νομίζων ὅτι ἔγεινε λάθος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χωρικὸς ἐπέμενε, ἀνοίξας αὐτὴν ἀνέγνωσε τὰ ἑξῆς· « Διὰ τοῦ φέροντος τὴν παροῦσαν θὰ λάβητε ἓν κάρρον ξύλα. Ἐὰν ἔχετε ἀνάγκην καὶ ἄλλων ἀπευθυνθῆτε εἰς Λουδοβῖκον τὸν σφιχτοχέρην.»

Τὸ ἀγγλικὸν φύλλον «Lady's Pictoral» γράφει τὰ ἑπόμενα: Τανῦν 150 θήλεις διδάκτορες (Lady Doctors) ἀσκοῦσι τὴν ἰατρικὴν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐνῷ εἰς Brooklyn καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὑπάρχει διπλάσιος ἀριθμὸς τοιούτων. Τινὲς τῶν θηλέων τούτων δοκτόρων ἔχουσιν ἐτήσιον εἰσόδημα 2,000 λιρῶν στερλινῶν, δύο δὲ αὐτῶν τὸ διπλάσιον. Μία μάλιστα τῶν νεαρῶν τούτων ἱερειῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἡ μᾶλλον περιζήτητος δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι κατ' ἔτος συναθροίζει 5,000 λίρας στερλίνας. Οἱ θήλεις οὗτοι ἰατροὶ περιορίζονται κυρίως καὶ κατὰ τὸ παρὸν τοὐλάχιστον εἰς θεραπείαν ἀσθενῶν μόνον τοῦ ἰδίου γένους.

Ὡς γνωστὸν ἡ πριγκήπισσα Pignatelli διῆλθεν ὅλας τὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης ὅπως ᾄδουσα ἐν τοῖς ᾠδικοῖς καφενείοις, φουρκίζῃ τὴν ὑπερήφανον οἰκογένειάν της. Τανῦν ἡ πριγκίπισσα εὑρίσκεται ἐν τῷ Τουρκικῷ καφενείῳ ἐν Βαίριγγ παρὰ τῇ Βιέννῃ. Ὅτε ποτὲ ἡ πριγκίπισσα εὑρίσκετο ἐν Gottenburg, ἡ διαγωγὴ αὐτῆς διήγειρε μέγα σκάνδαλον. Κύριός τις τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἀπαντᾷ φίλον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· «Ἤκουσες τὴν πριγκίπισσαν Pignatelli;

— Βέβαια, χθές· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς δὲν τὰ καταφέρνει καλὰ 'στὴ μουσική.

— Μπά, μὴν τὸ πιστεύῃς. Καὶ αὐτὸ τὸ κάμνει μόνον διὰ νὰ φουρκίζῃ τὴν οἰκογένειά της.

Νέα ἔκδοσις περὶ τοῦ γένους τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος. Εἶνε γνωστὰ τὰ ἀδόμενα περὶ τῆς ἐξ Ἑλλήνων καταγωγῆς αὐτοῦ, ἃ ἀνέφερε καὶ ὁ τὴν πραγματείαν περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων γράφων ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» κ. Φαρδῦς. Ἤδη ἄλλος τις συγγραφεὺς ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ οἰκογένεια Βοναπάρτου εἶνε τευτονικῆς, γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶνε ὁ κ. Peyre, ὅστις ἐν νεωτάτῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Napoléon I et son temps (Paris, Firmin Didot et Co) παρέχει ἡμῖν τὰς ἑξῆς εἰδήσεις. « Ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου, λέγει, μέχρι τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἤκμαζεν ἐν Γενούῃ ἡ ἐπίσημος οἰκογένεια τῶν Cadolinger γερμανικῆς καταγωγῆς. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀντεπροσώπευε τὴν μερίδα τοῦ λαοῦ, ἥτο δικαιοτάτη, καὶ ὑπερησπίζετο πάντοτε τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ. Ἕνεκα τούτου ἐκαλεῖτο «ἡ καλὴ μερίς.» Οὕτω τὸ ὄνομα «buona parte» δοθὲν εἰς τὰ πολυάριθμα μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Καδολιγγέρων ἔμεινεν ὡς παρεπώνυμον. Ἡ οἰκογένεια αὕτη μεταστᾶσα βραδύτερον εἰς τοὺς φιλελευθέρους ἔχασε κατὰ μικρὸν τὸν πλοῦτον αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν. Μέλη δέ τινα αὐτῆς εἰσελθόντα βραδύτερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Τραπέζης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἥτις εἶχε κτήσεις εἰς τὸ ἐξωτερικὸν, ἦλθον εἰς τὴν Κορσικὴν φέροντα τὸ ὄνομα Buonaparte. Ἐκ τούτων κατάγεται ὁ Ναπολέων ὁ Α' καὶ ὅλοι οἱ νῦν Βοναπάρται.

Ἐν Ἀμερικῇ λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθη δένδρον ἔχον φύλλα τρίχροα, δηλονότι ἔχοντα τὴν ἰδιότητα νὰ εἶνε λευκὰ τὴν πρωΐαν, ἐρυθρὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ κυανᾶ τὴν ἑσπέραν. Τὸ δένδρον τοῦτο θάλλει ἀπὸ Σεπτεμβρίου μέχρι Νοεμβρίου.

Περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς δριμύτητος τοῦ ἐφετεινοῦ χειμῶνος δύναται νὰ μαρτυρήσῃ καὶ τὸ ἑξῆς γεγονὸς, ὅτι τὴν 2 Φεβρουαρίου (ν.) κατέπεσεν ἐν τῇ ὁάσει τῆς Σαχάρας Λαγκουὰτ τὴν ἡμέραν μὲν χιὼν, τὴν νύκτα δὲ βροχὴ ῥαγδαία, συνοδευομένη ὑπὸ χαλάζης.

Αἱ πλουσιώτεραι θῆραι γίνονται ἐν Αὐστρίᾳ συνήθως. Ὁ πρίγκηψ τοῦ Σὰξ-Κοβούργου-Γόθα ἐσχάτως ὠργάνωσε θήρας μεγάλας ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ, ἐν τρισὶ δ' ἡμέραις οἱ θηρευταὶ ἐφόνευσαν 1400 φασιανοὺς καὶ κονίκλους. Μετὰ ταῦτα ὁ μέγας δοὺξ ἀπῆλθεν εἰς Στίφιγγεν, πρὸς θήραν κάπρων. Ἐν διαστήματι ἓξ ὡρῶν ἐφονεύθησαν 138 τοιαῦτα ζῷα. Μόνος ὁ μέγας δούξ, ὅστις εἶνε θηρευτὴς πεφημισμένος διὰ τὴν δεξιότητα αὐτοῦ, ἐφόνευσεν 60.

Καθ' ἅπασαν τὴν Αὐστροουγγρικὴν μοναρχίαν ὑπάρχουσι 1353 μοναστήρια γυναικῶν, περιλαμβάνοντα 13,710 μοναχάς. Τὰ δύο τρίτα τούτων χρησιμεύουσι πρὸς ἀνατροφὴν νεανίδων, ἀριθμοῦντα 20 χιλ. οἰκοτρόφους καὶ 200 χιλ. ἐξωτερικὰς μαθητρίας.

Λησμόνει τί καλὸν ἔπραξες διὰ νὰ πράξῃς τι καλλίτερον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1248